

náš vidiek

HLASY A OHLASY SLOVENSKEHO VIDIEKA

 VOKA

VIDIECKA ORGANIZÁCIA
PRE KOMUNITNÉ AKTIVITY

VIDIECKY
PARLAMENT
NA SLOVENSKU

Európsky sociálny fond

2/2008

- › Súťaž O ľuďoch s ľuďmi
- › Integrované materské centrá
- › Projekt HESO
- › Separujte s nami
- › Indiáni Európy
- › Prístup LEADER
- › Spoločne pre viac zdrojov vidieka
- › Zasadnutie Švédskeho vidieckeho parlamentu
- › Dni vidieka - pozvánka

☛ Vyhlásenie víťazov súťaže.	4
☛ Dojmy z vyhlásenia víťazov súťaže	5
☛ Prečo sme daromní?	7
☛ Neseparujte sa! Separujte s nami!	9
☛ 27 slovenských škôl v Klimatickej Aliancii	11
☛ Zachráň svoju planétu.	13
☛ Integrované materské centrá na vidieku	14
☛ Medzinárodný workshop mas v oblasti regionálneho rozvoja.	17
☛ Indiáni Európy	19
☛ Možno zaujme občanov Valče a Bobotu	22
☛ Predstavujeme vám	23
☛ V. Zasadnutie fóra VIPA	23
☛ Zasadnutie Švédskeho vidieckeho parlamentu	24
☛ Prístup LEADER v BBSK	24
☛ Žilinský samosprávny kraj koordinuje prípravu územia na implementáciu prístupu LEADER	25
☛ Pre VIPA od účastníčky študijnej cesty PREPARE	26
☛ VIPA a projekt HESO	27
☛ YESN – Know how v oblasti začleňovania mladých ľudí na vidieku na trh práce	28
☛ Spoločne pre viac zdrojov na rozvoj vidieka	29
☛ Posilnenie dievčat a mladých žien a ich líderských zručností	30
☛ Hrad Lietava	31
☛ Výročná schôdza OZ VIPA SK	33

*Z folklórneho programu na
slávnostnom odovzdávaní cien
súťaže „O ľuďoch s ľuďmi“
autor: František Hereta*

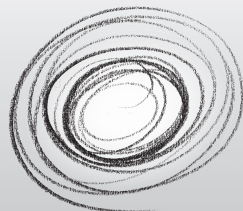
*Fotografia na 36. strane
a ilustrácie - Pavol Borodovčák*

*Milí naši čitatelia,
čas plynie ako voda a my vám opäť prinášame ďalšie číslo časopisu „Náš Vidiek“. Veríme, že vám spríjemní voľné chvíle podobne ako teplé jarné slnečné lúče, ktoré „konečne“ premohli dlhú zimu.*

- Aj v tomto čísle vám prinášame novinky a udalosti zo Slovenského vidieka.
- Prinášame informácie z „Výročnej členskej schôdze VIPA“. Informácie o aktivitách medzinárodného projektu YESN – VOKA. Poinformujeme vás, ako napreduje prístup LEADER v BBSK.
- Inšpirujúce sú články „27 slovenských škôl v Klimatickej Aliancii“, „Neseparujte sa! Separujte s nami!“ – s tematikou ochrany životného prostredia.
- Viete, kto sú to Sámí? Ak nie, dozviete sa o nich v príspevku J. Tvrdoňovej - „Indiáni Európy“.
- Ako je to s hodnotením ekonomických a sociálnych reforiem sa dozviete v príspevku „VIPA a projekt HESO“.
- Dojmy rumunskej účastníčky študijnej cesty PREPARE vo VIPA SR nájdete v príspevku „Pre VIPA od účastníčky študijnej cesty PREPARE“.
- Prinášame vám aj pozvanie na „Dni vidieka v Národnej rade Slovenskej Republiky“.
- V rámci rozvoja rómskych komunít vám OZ Priatel'ia Zeme – CEPA, predstaví projekt „Posilnenie dievčat a mladých žien a ich líderských zručností“.

Veríme, že príspevky, ktoré nájdete v časopise „Náš Vidiek“ vám prinesú chvíle pohody a možno aj inšpirácie...

**Správne vidieť dokáže človek jedine srdcom.
To čo je podstatné je pre oči neviditeľné.**
/Exupéry/

súťaž o Ľuďoch s ľuďmi

VYHLÁSENIE VÍTAZOV SÚŤAŽE

Kto sa stal superstar medzi úradníkmi?

2. ročník súťaže **O Ľuďoch s ľuďmi – Cena za podporu miestnej demokracie** má svojich víťazov. Získali ocenenie a budú Slovensko reprezentovať v Prahe 24. – 25. apríla v medzinárodnej súťaži. Zo 14 prihlásených bolo po zasadnutí poroty nominovaných na ocenenia 6 projektov/aktivít:

Tieto projekty porota hodnotila priamo na mieste. Porotcovia sa stretli s realizátormi a verejnosťou, aby rozhodli, ktoré inštitúcie najlepšie prispeli k zvýšeniu podielu občanov na rozhodovaní v rozvoji obcí a regiónov.

3. marca v hoteli Dixon v Banskej Bystrici VOKA usporiadala seminár pod názvom **Kto sa stal superstar medzi úradníkmi?**, v závere ktorého boli slávnostne udelené ceny účastníkom súťaže, ktorí sa umiestnili na 1., 2. a 3. mieste. Ceny odovzdali Pán Daniel Ács, štátny tajomník Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR a pani Jela Tvrdoňová, riaditeľka organizácie VOKA. Vecné ceny do súťaže venovala firma Gamo, a.s., Banská Bystrica a súťaž finančne podporila banka Dexia, a.s.

Cena za podporu miestnej demokracie udeľovaná v súťaži **O Ľuďoch s ľuďmi** je ocenenie za zavádzanie a uplatňovanie takých metód a procesov v praxi, ktoré motivujú občanov zaujímať sa o veci verejné, podieľať sa na rozhodovaní a vytvárať aktívnu občiansku spoločnosť.

- 1. miesto:** OcÚ Pruské, Vox populi... alebo spýtajme sa ľudí – Anketový spätno-väzobný systém a Komunitné plánovanie v obci Pruské
- 2. miesto:** MsÚ + CPK Levoča, Stratégia regionálneho rozvoja
- 3. miesto:** OcÚ Holiare, Zriadenie verejného ihriska

M. Heretová

PREDKLADATEĽ	NÁZOV PROJEKTU	OKRES
HOLIARE, OCÚ	Zriadenie verejného ihriska	KOMÁRNO
KAMENEC POD VTÁČNIKOM	Tvorba PHSR	PRIEVIDZA
LEVOČA, MSÚ + CPK	Stratégia regionálneho rozvoja	LEVOČA
MR DOMICA	Chráňme si svetové prírodné dedičstvo Domicu	ROŽŇAVA
PRUSKÉ, OCÚ	Vox populi... alebo spýtajme sa ľudí - Anketový spätno-väzbový systém a Komunitné plánovanie v obci Pruské	ILAVA
TRNAVA, MSÚ	Príprava a spracovanie PHSR mesta Trnava	TRNAVA

súťaž o ľudoch s ľuďmi

 **DOJMY Z VYHLÁSENIA VÍŤAZOV
SÚŤAŽE**

O súťaži O ľudoch s ľuďmi sme sa dozvedeli z našich obľúbených Obecných novín. Keďže sa snažíme spolupracovať s občanmi a čo najviac ich vťahovať do rozhodovania o veciach verejných, prihlásili sme sa. Vybrali sme si tému prípravy Plánu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Obce Kamenec pod Vtáčnikom na roky 2007-2013.

Na návštevu poroty sme sa tešili. Stretnutie s dvoma pánmí bolo veľmi príjemné a poučné, páčil sa nám štýl diskusie a hodnotiaci proces. Návšteva poroty patrila medzi jeden z mála pekných a príjemných, ale najmä odborných a pozitívnych rozhovorov v samospráve. Taktiež sa nám páčil priebeh konferencie v Banskej Bystrici. Po preštudovaní časopisu Náš vidiek oceňujeme aktivity VOKA na Slovensku. Internetovú stránku VOKA budeme sledovať aj naďalej, aby sme zachytili aj iné aktivity. Pôvodne mala projekt v Banskej Bystrici prezentovať kolegyňa pani Iveta Rybárová, ja som mal odísť do zahraničia. Napokon sme sa však dohodli, že túto príležitosť využijeme spolu.

Samotná konferencia sa nám páčila, bola dobre zorganizovaná, mala vhodné tempo a vysokú úroveň. Samozrejme, že sme boli trochu sklamaní neúspechom, získali sme však množstvo dobrých tipov do budúcnosti. Myslíme si, že myšlienka zapájania verejnosti do rozhodovania má svoje opodstatnenie. Už dnes premýšľame, s akými aktivitami sa do súťaže zapojíme v budúcom roku.

*Branislav Krpelan
starosta obce Kamenec pod Vtáčnikom*

5

Skončil sa 2. ročník súťaže O ľudoch s ľuďmi - cena za podporu miestnej demokracie.

Len pomaly si zvykáme na skutočnosť, že naša obec – Holiare získala 3. miesto v súťaži, navyše môžeme prezentovať našu aktivitu a zároveň aj Slovensko na medzinárodnom fóre v Prahe. Je to pre nás veľké uznanie a obyvatelia obce sú na to patrične hrdí. Účasť v súťaži a na prezentácii v Banskej Bystrici bola veľmi užitočná, bolo to niečo nové a aj poučné. Získali sme názor nezávislej poroty na našu aktivitu v ktorej sa odzrkadľuje aj naša každodenná práca s ľuďmi. Na prezentácii sme sa stretli s novými spôsobmi komunikácie s verejnosťou a s námetmi na zapájanie obyvateľov do procesu rozhodovania. Tieto skúsenosti určite využijeme v budúcnosti na zefektívnenie našej činnosti.

Súťaž zo všetkých strán hodnotíme veľmi pozitívne a sme presvedčení, že je to dobrý nástroj na zvýšenie spoluúčasti občanov v plánovaní a v živote na vidieku.

Ďakujeme združeniu VOKA a členom poroty za odvedenú prácu a tešíme sa na 3. ročník súťaže.

*Ladislav Rácz,
starosta obce Holiare*

súťaž o Ľudoch s ľuďmi

V rámci organizácie CPK Levoča pracujeme v území na riadení regionálneho rozvoja za využívania prístupu Leader, pričom sme celý rok 2007 intenzívne spolupracovali s našimi obyvateľmi. Prišla nám preto vhod možnosť prihlásiť sa do súťaže „O ľuďoch s ľuďmi“, v ktorej sme mali príležitosť predstaviť naše aktivity.

*Ing. Andrea Hradiská
riaditeľka CPK Levoča*

Potešením pre nás bolo, keď sme sa dostali do užšieho výberu a mohli sme sa potom zúčastniť na Konferencii za účelom prezentácie a následného vyhodnotenia kompetície na národnej úrovni v Banskej Bystrici. Obdržali sme tam 2. miesto a cenu za podporu miestnej demokracie, čo pre nás znamená nielen morálnu satisfakciu za prácu, ktorú spoločne v území robíme, ale najmä propagáciu regiónu v národných médiách. Účasť na tomto prezentačnom stretnutí bola pre nás participujúcich prínosom i v tom zmysle, že sme sa nechali inšpirovať inými prístupmi podpory miestnej demokracie

uplatňovanými síce v menších projektoch ako je ten náš, ale využiteľnými v praxi.

Sme radi, že naša vyvíjaná činnosť bola úspešná a môže byť prezentovaná aj cezhranične na Konferencii v Prahe, kde sa popasujeme s ďalšími účastníkmi v rámci krajín V4.

Zoznam všetkých prihlásených projektov a ich stručná charakteristika je uverejnená na stránke www.voka.sk v časti prílohy.

fotografie k článku: František Hereta

Ďakujeme sponzorom a podporovateľom:

Dexia a.s. banka, Slovensko
GAMO a.s., Banská Bystrica
Nadácia Ekopolis, Banská Bystrica
Ministerstvo životného prostredia SR
Obecné noviny – týždenník miest a obcí
Inštitút pre verejnú správu Bratislava
UNDP
Časopis vlády SR – Verejná správa

Banka

Member of Dexia Kommunalkredit Bank

...A PRÁCA JE HROU!

V rámci kampane „Neseparujte sa! Separujte s nami!“ na ktorej spolupracujú Občianske združenie TATRY, mesto Liptovský Mikuláš a Verejnoprospešné služby (VPS) Liptovský Mikuláš, realizovali dňa 28. 2. 2008 pracovníci VPS analýzu materiálového zloženia obsahu troch 1 100 litrových zberových nádob.

Dve 1 100 litrové nádoby na komunálny odpad, náhodne vybrané, pochádzali zo sídliska Podbreziny a z centra mesta Liptovský Mikuláš. Jedná nádoba, z dôvodu zisteniu kvality triedenia občanmi, určená na separáciu plastov, kovov a viacvrstvových kombinovaných obalov pochádzala z Liptovskej Ondrášovej.

Analýza obsahu 1 100 l kontajnerov na komunálny odpad a kontajnera na separáciu plastov, kovov a viacvrstvových kombinovaných obalov v meste Liptovský Mikuláš (VPS Liptovský Mikuláš, 28. 2. 2008, spracoval Mgr. Rudolf PADO)

Analýza ukázala, že priemerne sa v 1 100 litrových nádobách na komunálny odpad nachádzalo 18,38 kg papiera, 9,6 kg skla, 24,09 kg plastov, 5,85 kg kovov, 5,31 kg viacvrstvových kombinovaných obalov z mlieka, džúsov, 0,75 kg elektronického odpadu.

Pri dvoch zväzkach odpadu týždenne to znamená, že len z jednej 1 100 litrovej nádoby za rok nenávratne vyhodíme ma skládku tuhého komunálneho odpadu (TKO) vo Veternej Porube 1 911,52 kg papiera, 998,40 kg skla, 2 505,36 kg plastov, 608,4 kg kovov, 552,24 kg viacvrstvových kombinovaných obalov z mlieka, džúsov a 78 kg elektronického odpadu.

Pri 500 nádobách na komunálny odpad z objemom 1 100 litrov ide za rok o: 955,76 t papiera, 499,20 t skla, 1 252,68 t plastov, 304,20 t kovov, 276,12 t viacvrstvových kombinovaných obalov z mlieka a džúsov, 39 t elektronického šrotu. Toto množstvo predstavuje nenávratne vyhodenie 4 779 m³ dreva t.j. cca 1 600 stromov (na výrobu 1 tony papiera je potrebných 5 m³

dreva), viac ako 41 000 fleecových bünd (na výrobu fleecovej bundy je potrebných cca 30 PET-fliaš), viac než 300 000 dekoračných váz (cca 5 fliaš je potrebných na výrobu dekoračnej vázy). K tomu treba priradiť aj všetky ďalšie ekonomické, sociálne a environmentálne nevýhody skládkovania odpadov oproti ich triedeniu a recyklácii.

Analýza obsahu 1 100 litrovej žltej nádoby na separovaný zber, pochádzajúcej z Liptovskej Ondrášovej ukázala, že sa v nej nachádzalo 39,25 kg (54,21 %) zložiek odpadu, ktoré do tejto nádoby na separovaný zber nepatria.

Separáčna linka v Liptovskom Mikuláši.

Nakoľko množstvo odpadov, ktoré sa dajú triediť, patrí do kategórie obalov, je potrebné si uvedomiť, že SR je povinná, ako člen EÚ, rešpektovať mnoho európskych smerníc a dohôd. Napr. Smernica Európskej únie č. 94/62/EC o obaloch a odpadoch z obalov stanovuje pre SR nasledovné ciele recyklácie a zhodnotenia odpadov z obalov: sklo – min. 60 %, plasty – min. 22,5 %, papier – min. 60%, kovy – min. 50 %, drevo – min. 15 %. Tieto ciele musíme dosiahnuť do konca roku 2012. Za nesplnenie cieľov udeľuje Európska komisia na slovenské pomery nepredstaviteľné pokuty, ktoré

Pracovníci VPS rozdeľujú obsah kontajnera.

sa platia na dennej báze, kým štát nesplní svoj záväzok (napr. v prípade budovania ČOV je pre nesplnenie záväzku SR k 31. 12. 2015 stanovená pokuta na 725 000 eur plus denné penále 870 až 52 220 eur).

Čajky - separátorky - škoda, že separujú len bioodpad.

DRUH ODPADU	VYTRIEDENÉ MNOŽSTVO (V TONÁCH)
PAPIER	365,00
SKLO	542,00
PLASTY	144,00
KOVOVÉ OBALY	20,40
VIACVRSTVOVÉ KOMBINOVANÉ OBALY	20,70
SPOLU	1 092,10

Vyseparované zložky tuhého komunálneho odpadu v meste Liptovský Mikuláš, bez biologicky rozložiteľných odpadov, v roku 2007 (VPS Liptovský Mikuláš, 2008)

Analýza ukázala, že napriek výsledkom v triedení odpadov dosiahnutým v roku 2007, stále existujú obrovské rezervy v uvedomelosti občanov. Mrzí to o to viac, že občania dostali a dostávajú množstvo informácií o triedení odpadov prostredníctvom informačných letákov, spravodajcu MIKULÁŠ, či televíznych spotov v TV Liptov.

DRUH ODPADU	1 100 litrová nádoba na komunálny odpad - m. č. sídliisko Podbreziny (v kg / %)
PAPIER	18,82 / 28,87
SKLO	5,94 / 9,11
VIACVRSTVOVÉ KOMBINOVANÉ OBALY	5,94 / 9,11
PLASTY	9,18 / 14,08
KOVOVÉ OBALY	7,02 / 10,77
ORGANICKÝ ODPAD	8,10 / 12,42
ELEKTRONICKÝ ODPAD	1,50 / 2,30
OSTATNÝ KOMUNÁLNY ODPAD	8,70 / 13,34
SPOLU	65,20 / 100,00
Množstvo nevyseparovaných zložiek z komunálneho odpadu	56,50 kg / 86,65 %
Miera znečistenia kontajnera na separovaný zber	-

Skládka TKO vo Veternej Porube.

Mgr. Rudolf PADO

Predseda a projektový manažér OZ TATRY

NESEPARUJTE SA! SEPARUJTE S NAMI!

Občianske združenie TATRY spolupracuje s mestom Liptovský Mikuláš v oblasti ochrany a tvorby životného prostredia, v duchu MEMORANDA podpísaného koncom minulého roka.

K hlavným témam tejto spolupráce patrí: osвета v oblasti odpadového hospodárstva, zapojenie detí a mládeže do šírenia osvety v oblasti separovania odpadov, zavedenie separovania odpadov pre organizácie, spracovanie metodiky štatistik v oblasti odpadového hospodárstva, posilnenie prevencie v oblasti environmentálnej kriminality a pod.

Mesto Liptovský Mikuláš a Verejno-prospešné služby (VPS) mesta a 20 okolitých obcí sa prijatím Memoranda prihlásili ku kampani OZ TATRY „Neseparujte sa! Separujte s nami“, ktorú občianske združenie realizuje od roku 2005 a ktorej významným výsledkom je zvyšovanie miery separácie

1 100 litrová nádoba na komunálny odpad - m. č. centrum Liptovského Mikuláša (v kg / %)	1 100 litrová nádoba na separovaný zber plastov, kovov a viacvrstvových kombinovaných obalov – m. č. Liptovská Ondrašová (v kg / %)
17,94 / 21,17	7,15 / 9,87
13,26 / 15,65	24,70 / 34,13
4,68 / 5,52	5,20 / 7,18
39,00 / 46,01	26,00 / 35,91
4,68 / 5,52	1,95 / 2,69
0,00 / 0,00	0,00 / 0,00
0,00 / 0,00	0,00 / 0,00
5,20 / 6,13	7,40 / 10,22
84,76 / 100,00	72,40 / 100,00
79,56 kg / 93,87 %	-
-	39,25 kg / 54,21 %

domáce projekty

komunálnych a nebezpečných odpadov
a znižovanie výskytu nelegálnych skládok
odpadov v zberovej oblasti VPS.

Pre zaujímavosť, kým v roku 2000 bolo vytriedených 81 t skla, 155,5 t papiera a 69,7 t plastov, v roku 2006 to bolo už 446 t skla, 335 t papiera a 157 t plastov a viacvrstvových kombinovaných obalov. Okrem toho bolo vyzbieraných 1 339 ton biologicky rozložiteľných odpadov, 14,7 t batérií, 49,4 t elektronického šrotu a 4,9 ostatných nebezpečných odpadov. Za účelom koordinácie aktivít kampane „Neseparujte sa! Separujte s nami.“ bola v januári 2008 zriadená pracovná skupina k separácii odpadov, ktorá sa bude stretávať cca každé 2-týždne. Mesto Liptovský Mikuláš, VPS a OZ TATRY sa taktiež dohodli na projektovej spolupráci, aby sa tým dosiahla synergia jednotlivých podávaných projektov.

Posledným hmatateľným produktom OZ TATRY, v rámci podpísaného MEMORANDA, je príprava 4 propagačných spotov, ktoré budú dlhodobo vysielané v mestskej televízii a boli taktiež prihlásené do súťaže „Envirofilm 2008“, do kategórie amatérskych filmov.

Mgr. Rudolf Pado
predseda a projektový manažér OZ TATRY

Kontakt:

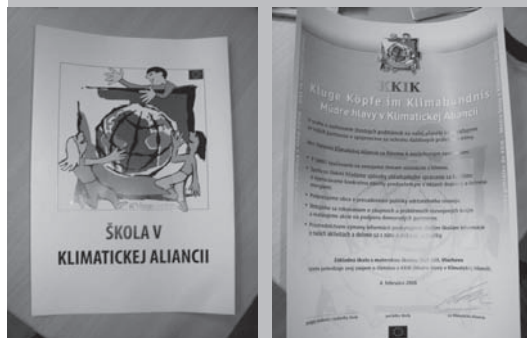
Občianske združenie TATRY
KEMI 627/5,031 04 Liptovský Mikuláš
Tel.: 044/553 10 27, mobil 0903028364
E-mail: oztatry@slovanet.sk
<http://www.ekokompas.host.sk>

životné prostredie

☞ 27 SLOVENSKÝCH ŠKÔL V KLIMATICKEJ ALIANCII

*Za účasti 44 zástupcov slovenských škôl a samospráv, zástupcov Klimatickej Aliancie z Rakúska sa dňa 4. 2. 2008 uskutočnil v Ban-
skej Bystrici workshop „Klimatická Aliancia ako
výzva pre samosprávy a školy“.*

Počas workshopu prevzalo prvých 27 slovenských škôl certifikát pridruženého člena Klimatickej Aliancie. Tieto školy sú od tejto chvíle oprávnené používať logo „Múdre hlavy v Klimatickej Aliancii“. Členstvo škôl v Klimatickej Aliancii má obrovský význam z hľadiska rozvoja lokálnych dobrovoľníckych aktivít a zapojenia sa škôl do medzinárodnej spolupráce.

Workshop bol súčasťou aktivít trilaterálneho projektu „Dajme šancu slnku“, ktorý na Slovensku realizujú Priatelia Zeme – CEPA z podpory Európskej únie a je terminovaný na roky 2007 – 2010. Hlavné ciele projektu sú: vyvolať záujem miest, obcí, škôl o vstup a rozvoj národných a medzinárodných aktivít

v rámci Klimatickej Aliancie, zriadiť národnú kanceláriu Klimatickej Aliancie na Slovensku, propagovať a iniciovať aktivity, ktoré povedú k šetreniu energiami, separácii odpadov, udržateľnému rozvoju obnoviteľných zdrojov energie a pod.

V rámci projektu bolo do tejto chvíle realizovaných 18 seminárov „Klíma bez hraníc“, ktorých sa zúčastnilo 442 pedagógov zo základných a stredných škôl a 13 iných verejných podujatí pre 268 účastníkov.

Klimatická Aliancia združuje mestá a obce v 17 európskych štátoch, ktorých spoločným záujmom je ochrana svetovej klímy.

Pridruženými členmi môžu byť aj školy a mimovládne organizácie. Klimatická Aliancia sa usiluje obmedziť emisie skleníkových plynov v priemyselných krajinách a tiež podporovať partnerov v Amazónii pri zachovaní ich kultúry a ochrane dažďových pralesov. Členstvo v Klimatickej Aliancii je prestížnou značkou využiteľnou napr. pri uchádzaní sa o finančné prostriedky z rôznych fondov EÚ.

Priatelia Zeme – CEPA privítajú ďalší záujem škôl, miest, obcí, mimovládnych organizácií, firiem o vstup do Klimatickej Aliancie. Informácie nájdete na internetových adresách <http://www.priateliazeme.sk/klima>, <http://www.sunshine-eu.org>, prípadne si ich môžete vyžiadať na elektronickej adrese oztatty@slovanet.sk.

ZOZNAM ŠKÔL V KLIMATICKEJ ALIANCII K 31.1.2008

	NÁZOV ŠKOLY	KONTAKT
1	SOU železničné Košice	natasa.ratvajova@gmail.com souzke@iol.sk
2	ZŠ Trebišovská Košice	zst10@post.sk alena.majorosova@centrum.sk
3	ZŠ a MŠ Košeca	zs-koseca@stonline.sk
4	ZŠ Važecká Prešov	anna232@seznam.cz vazecka@szm.sk
5	Spojená škola Rimavská Sobota	zumatusova@post.sk spojenaskola@sousrs.edu
6	ZŠ J.Alexyho Zvolen	minarovic.miro@post.sk zssekier@zoznam.sk
7	ZS Jilemnického, Žiar nad Hronom	schwarzj@szm.sk
8	ZŠŠ Pod Bánošom, BB	zss@zssbanbb.edu.sk
9	ZŠ a MŠ Tušická Nová Ves	maria.pajunkova@post.sk zjklaonw@stonline.sk
10	ZŠ Zázrivá	adaubner@centrum.sk zszazriva@stonline.sk
11	ZŠ a MŠ Palín	cervenakova@yahoo.com zspalin@stonline.sk
12	Gymnázium Einsteinova BA	gymnazium@einsteinova.sk
13	ZŠ Čimhová	zs@zscimhova.edu.sk
14	SPŠ Levice	h.gulova@gmail.com sposlevice@inmail.sk
15	ZŠ Námestie mládeže Zvolen	namestie.mladeze@post.sk
16	Spojená škola Levice	szsi139@stonline.sk
17	Združená stredná škola odevná Levice	zsslevice@mail.t-com.sk
18	Špeciálna ZŠ Nitra	szsiaps@stonline.sk
19	ZŠ Komenského Kolárovo	zsrabska@post.sk
20	Gymnázium Myjava	vydareny@gymy.sk
21	ZŠ Moussona Michalovce	palova.lenka@centrum.sk
22	ZŠ Jilemnického Zvolen	schabjukova@gmail.com
23	ZŠŠ Svit	martinaganov@szm.sk
24	ZŠ Letná Poprad	riad_zsletnapp@post.sk zsletna1@post.sk
25	ZŠ a MŠ Vlachovo	zsvlachovo@centrum.sk
26	ZŠ Sološnica	skola@zssolosnica.edu.sk
27	ZŠŠ drevárska, Krásno nad Kysucou	skolskestredisko@post.sk

Mgr. Rudolf PADO, koordinátor projektu
(oztatty@slovanet.sk, 0903 028 364)

ponúkame

ZACHRÁŇ SVOJU PLANÉTU

Jedinečná kniha pre všetky deti!

Nájdeš v nej 101 jednoduchých, ale účinných návodov, ako môžeš zmierniť poškodzovanie planéty. Táto kniha pomôže urobiť správne zmeny a vybrať si správne možnosti.

Formát 130x195 mm, 144 str., tvrdá väzba, slovenský jazyk, 249,- Sk, ISBN 978-80-8085-487-4.

Vydavateľstvo SLOVART tlačí všetky svoje publikácie na papieri vyrobenom zo stromov, ktoré vyrástli v obhospodarovaných lesoch, kde sa za stromy vyrúbané na výrobu papiera každoročne vysádzajú nové. Na výrobu tejto knihy bol použitý ešte ekologickejší papier, recyklovaný zo starého.

Niekoľko faktov o škodách, ktoré zapríčiňuje zmena podnebia po celom svete:

- V roku 2005 mnohé mestá na západe Severnej Ameriky zakúsili najvyšší počet za sebou nasledujúcich dní s teplotou 38 °C a vyššou.
- V priebehu roku 2006 ubudlo z plochy Grónskeho ľadového štítu 287 km². Bolo to triapolkrát viac ako predpokladali odborníci.
- V roku 2006 bol New York na Vianoce bez snehu po prvý raz za 150 rokov.
- V roku 2005 Európa zažila rok nezvyčajných katastrof súvisiacich s počasím vrátane ničivých záplav.
- V roku 2005 spôsobil hurikán záplavy v meste New Orleans (USA) s veľkými stratami na životoch.
- V dôsledku sucha hladuje na Somálskom polostrove v Afrike 17 miliónov ľudí.

Ľudia už poškodili alebo zničili asi tretinu prírodného bohatstva Zeme - život v divočine, lesy, rieky a moria. Najväčnejší dosah má však ľudská činnosť na zmenu podnebia. Veľká väčšina vedcov sa zhoduje v tom, že Zem sa otepľuje, a sú presvedčení, že vplyvom ľudskej činnosti teplota stúpa rýchlejšie, ako by sa to dialo prirodzeným spôsobom.

Klimatické zmeny sú pravdepodobne najväčšou dlhodobou hrozbou, akej naša planéta musí čeliť. Dôkazy o tom sú všade okolo nás. Plocha morského ľadu v Arktíde sa scvrkla o viac ako milión štvorcových kilometrov, ľadovce po celej zemeguli sa roztápajú, všetkých desať najhorúcejších rokov, aké boli doteraz zaznamenané, sa vyskytlo od roku 1991 a hladina morí stúpa, čo zvyšuje pravdepodobnosť záplav a iných katastrof.

Zachráň planétu

Niektorí vedci hovoria, že ak sa neurobí nič už teraz na zmiernenie klimatických zmien, o desať rokov už bude na záchranu planéty neskoro.

Pričiň sa aj ty! Aj na tebe je zodpovednosť za budúcnosť tejto planéty. Pozri sa, ako ty a tvoja rodina žijete, a urob niečo, aby vaša domácnosť bola „zelenšia“ a ohľadupľnejšia k životnému prostrediu.

**Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r.o.,
Bojnická 10, P.O.BOX 70
830 00 Bratislava
Tel.: +421 2 4920 1821, Fax: +421 2 4920 1899
www.slovart.sk**

Informácia ku knihe na:
www.ekoforum.sk/archiv/PlanetSK.pdf/view

domáce projekty

INTEGROVANÉ MATERSKÉ CENTRÁ
NA VIDIEKU

Európsky sociálny fond

Integrované materské centrum Kľúčik v Slovenskej Ľupči

V januári sa v našom centre malo uskutočniť dobrovoľné darovanie vzácnej krvi v spolupráci s bansko-bystrickou transfúznou stanicou. Aj napriek záujmu prihlásených, či už prvorodcov aj niekoľko-násobných darcov, bol ich počet nedostačujúci pre uskutočnenie odberu. Preto sa „Putovná kvapka krvi“ v našich priestoroch nakoniec nekonala.

Na konci januára sme si do nášho centra pozvali spoluzakladateľky MC Mravček v Hriňovej, Katarínu Sujovú a Máriu Fábrikovú. Dozvedeli sme sa aké boli ich začiatky, ako dokázali pozháňať financie na fungovanie centra. S optimizmom a úsmevom zvládajú všetky prekážky, aby mohli organizovať množstvo aktivít pre matky a deti.

Posledný januárový deň bol zároveň fašiangovým. V spolupráci s prípravkou DFS Dratvárik sme pripravili v priestoroch Sokolovne karneval. Športová hala sa odrazu zmenila na tanečný parket, na ktorom šantilo množstvo preoblečených rozprávkových bytostí. Deti sa zabavili, zasúťažili si a samozrejme zamaškrtili na upečených koláčikoch. Karneval sa vydaril, bol zábavný a tanečný.

Hneď v prvý februárový štvrtok k nám do centra zavítali dve aktívne ženy, Elena Kašiaková a Jana Gregušová. Obe sú spoluzakladateľky MC Kubko v Detve a neboja sa žiadnej výzvy, zapoja

sa do hocičoho. Zúčastnili sa napr. projektu Únie materských centier, ktorý sa začal v Holandsku a končil v Rumunsku a Albánsku. Lektorovali kurzy v angličtine a šíрили myšlienku o fungovaní materských centier vo svete. Milo nás prekvapilo, že ich detvianske MC zapája do činnosti aj rómsku komunitu.

Aj my sme si chceli spríjemniť a osláviť blížiaci sa sviatok všetkých zamilovaných. A tak sme deň pred sv. Valentínom zorganizovali veselé „Valentinkovanie“. Navštevníci sa príjemne u nás naladili a spolu so svojimi ratoľstami si zhotovili milé darčeky v tvare srdiečok pre svojich milovaných.

Na 29. február 08 sme sa obzvlášť veľmi tešili, boli sme plní očakávania a vzrušenia. Do nášho MC zavítala známa a vážená osobnosť, Mgr. Anna Ghannamová. Spočiatku sme boli trochu sklamaní, z nie veľmi bohatej účasti, ale pani Ghannamovej to vôbec neprekážalo. So zatajeným dychom sme sa započúvali do rozprávania o občianskom združení „Šanca pre nechcených“, ktorého je ona sama prezidentkou. Podarilo sa jej vybudovať v niektorých nemocniciach inkubátory na záchratu nechcených novorodencov, tzv. Hniezda záchrany.

Pracuje aj na nadväzujúcich projektoch pod názvom „Kolíska záchrany“ a „Náruč záchrany“. Napĺňa ju pocit, že takto podáva pomocnú ruku matkám a deťom, ktoré sa ocitli v ťažkej životnej situácii. Nesmierne si vážime a ďakujeme pani Ghannamovej, že prišla medzi nás a to bez nároku na honorár.

Od 1. marca 2008 prešlo naše lupčianske MC spod krídel OZ VOKA do rúk členiek OZ Pro Lipče. O denné otvorenie a aktivity prebiehajúce v MC sa odteraz starajú výhradne ženy - dobro-

domáce projekty

volníčky. Odmenou im budú spokojné maminy a deti, ktoré si v centre oddýchnu alebo sa niečomu novému priučia.

Keďže nám VOKA môže finančne zabezpečiť do konca júna 2008 kurzy a besedy, hneď v polovici marca sme zorganizovali kurz Základy jednoduchého účtovníctva.. Kurz bol 2-dňový a lektoroval nám ho Ing. Pavol Rendek.

Medzi zúčastnenými boli aj zamestnaní, nezamestnaná, živnostníci, ale aj takí, ktorí účtujú pre mimovládne organizácie. A tak sme sa dozvedeli, že účtovníctvo pre živnostníkov a mimovládny je odlišné. Všetci však prišli na kurz s určitým očakávaním, každý chcel získať nové vedomosti a hlavne praktické rady z účtovníctva. Pán Rendek bol pripravený naučiť, pomôcť a odpovedať na akúkoľvek otázku.

Takmer každý deň sa u nás niečo deje. Od začiatku marca sme na tvorivých dielňach pre matky i pre deti pripravovali rôzne ozdôbky a de-

korácie k blížiacej sa Veľkej noci. Posledný utorok pred sviatkami jari sa mamičky naučili aranžovať veľkonočné ikebany. Veľkonočné sviatky sme zakončili veľkou pátracou akciou, nazvanou „Hľadanie vajíčok“. Deti si prišli na svoje. Rozliezli sa po celom centre a usilovne hľadali sladké čokoládové vajíčka. Vyfotili sa v zajačích telíčkach z kartóna, z čoho mali najväčšiu zábavu aj dospelí.

V tomto mesiaci vznikli aj dva nové kluby. Každý nepárny pondelok dávame priestor mamičkám čakateľkám v „ Klube tehuliek“, aby si v spoločnosti iných mám spríjemnili čas pred pôrodom. V prípade záujmu sa môžu zúčastniť cvičenia pre tehotné pod vedením zdravotnej sestry. Každý páry utorok patrí našim dojčiacim mamičkám v „Klube radíme si pri dojčení“.

V posledný marcový deň mali naši prváčikovia a predškoláčikovia posledné vyučovanie na kurze „ V krajine slov a hlások“. Deti sa rozlúčili s rozprávkovým svetom slabík, hlások, dĺžňov a mäčkeňov, len dúfame, že si na nich v škole spomenú.

Na záver len doplním, že naše centrum je od januára 2008 členom Únie materských centier. Aktívne sa zúčastňujeme aktivít, ktoré organizujú napr. regionálne stretnutia a tréning líderiek materských centier. O našom centre sa môžete dozvedieť viac na webovej stránke www.mcklucik.wz.cz.

*Denisa Dulová,
IMC Kľúčik Slovenská Ľupča*

IMC Hrášok v Hrachove

Som vedúca materského centra Hrášok v Hrachove. Je to obec s približne 800 obyvateľmi. Centrum je usídlené v budove OZ Ozveny v Hrachove, čo je veľmi dobrým štartom pre budúcnosť. V októbri 2007 som začala v pokračovaní existencie IMC Hrášok. Nebolo to jednoduché, lebo som prišla medzi nových ľudí. Musela som a musím prichádzať na to, čo pomôže navradiť občanov obce, aby pri každodennom zhone za povinnosťami precítili vzájomnú spolupatričnosť s IMC Hrášok.

Čím materské centrum žije?

Prvé motivačné stretnutie pre maminky bolo s kozmetičkou Marcelkou Pavlišinovou z Rimavskej Soboty. Zaujala nás svojím príjemným vystu-

domáce projekty

povaním a zaujímavým rozpráváním o začiatkoch a súčasnom pôsobení v oblasti kozmetiky.

Moja pomocníčka Miroslava Kubaliaková bola ochotná sprístupniť internet maminám, ktoré prejavili záujem. Kurz pod názvom „Podajme si ruku s internetom“ prebiehal na štyri sedenia po dvoch hodinách. Aby nebola narušená pozornosť pri vysvetľovaní, zabezpečili sme v herni Hrášok starostlivosť o deti.

V jesenné dni sa konali tvorivé dielne, kde maminky a deti tvorili obrázky a iné výtvary z rôznofarebného lístia.

Ďalšie motivačné stretnutie bolo so psychologičkou Tatianou Hrablayovou, ktorá na tému o vývoji dieťaťa a ich vzťahoch venovala svoju pozornosť dvom mamičkám.

V novembri sa konala aktivita „Svetlušky“, kde prišlo 5 rodín s rôznymi lampášikmi. Večernou prechádzkou sme uvítali pani „Zimu“. Spolu nás bolo 20 svetlušiek.

Motivačné stretnutie o aranžovaní nám prezentovala kvetinárka Janette Paroubeková z Klenovca. Kedysi začínala v priestoroch bytu, kde namiesto nábytku boli rozložené kvetiny a dekoratívne doplnky. Dnes má svoju predajňu.

Medzi všetkými aktivitami sme mali aj kariérnu poradkyňu Emíliu Jáňovú Lopušníkovú, ktorá bola ochotná osobne alebo telefonicky poradiť v sociálnej alebo kariérnej oblasti. Podľa získaných znalostí počas pôsobenia v projekte vypracovala manuál, podľa ktorého si vieme ihneď poradiť.

Dňa 7. 12. 2007 materské centrum usporiadalo večierok s príchodom Mikuláša v doprovode pomocníkov, ako boli: dobrá víla, zimné dievčatko, čertík a sobík. Založili sme knihu hriechov a poslušnosti. Všetkým zúčastneným sa páčilo.

OZ Ozveny pripravilo sviatočné stolovanie na podanie večere a opateru detí zabezpečilo materské centrum Hrášok. V herni nám pribudla šmýkačka, z ktorej sa dá spustiť do guľičkového bazéna. Aj keď bazén nie je veľký, spúšťanie detí po šmýkačke do guľičiek očarilo aj rodičov.

Začiatkom januára 2008 nás navštívili detičky z MŠ v Hrachove. Všetko, čo je v herni, ich očarilo a odišli s úsmevom na tvári. Pri rozhovore s pani riaditeľkou som ponúkla spoluprácu a priestory aj do budúcnosti.

Posledný týždeň v januári a začiatok februára 2008 narastal záujem o požičanie masiek. Pre začiatok sme mali len zo 6 masiek, ale pri spolupráci s rodičmi nikto neodišiel so smutnou hlavou. Zhotovené masky zaujali aj pedagógov zo ZŠ v Hrachove i v Rimavskej Bani a deti z MŠ v Rimavských Zalužanoch. Karneval má byť zábavou, no naše masky zaujali a získali malé odmeny. Počas

domáce projekty

požičiavania masiek nám stúpila návštevnosť a zatiaľ pokračuje od malých batoliat po väčšie, ktoré už vedia pracovať s počítačom.

Na podnet od riaditeľky OZ Ozveny Eleny Kubaliakovej som navštívila „detský domov“ v Hrachove. V rozhovore s pracovníčkou domova som ponúkla aktivity, priestor a spoluprácu v nasledujúcom období roka 2008.

Vo februári 2008 sme mali aktivitu „šikovné ruky starých mám“, kde sme chceli prepojiť staršiu a mladšiu generáciu. Staré mamy vedia štrikovať, háčkovať, vyšívať a paličkovať. Takýmto ručnými prácami sa dá pracovať v tvorivých dielňach a zároveň je efektívne využitie voľného času. No žiaľ, účasť bola nulová, ale nálada neklesala. Skúsime to znova.

Po ukončení projektu financovaného Európskou uniou bolo a bude strážnym patrónom OZ Ozveny v Hrachove pod vedením riaditeľky Eleny Kubaliakovej a manažérky Miroslavy Kubaliakovej. Po vzájomnej dohode sme od začiatku môjho pracovného pôsobenia spolupracovali. Odborné znalosti, skúsenosti, prax a vybavovanie záležitostí aj na úkor voľného času budú prínosom pre materské centrum Hrášok.

Pre mňa sú to ženy s veľkým „Ž“ preto ich usilovnosti a snahe vyjadrujem ĎAKUJEM.

*Za materské centrum Hrášok v Hrachove
Gabriela Medvedňová*

medzinárodná spolupráca

 MEDZINÁRODNÝ WORKSHOP MAS V OBLASTI REGIONÁLNEHO ROZVOJA

MR Horehron, OZ VIPA a Spolok pre obnovu dediny nadviazali medzinárodnú spoluprácu

V Závadke nad Hronom, v Európskom vzdelávacom centre sa 7. marca 2008 stretli zástupcovia MR Horehron, Vidieckeho parlamentu a Spolku pre obnovu dediny, pod organizačnou garanciou Slovenskej agentúry životného prostredia (SAŽP), so zástupcami Miestnej akčnej skupiny (MAS, LAG) Partnerstvo Polnocnej Jury z Poľskej republiky. Stretnutie sa konalo za účelom nadviazania spolupráce a podpísania predbežnej zmluvy o spolupráci v oblasti regionálneho rozvoja medzi zúčastnenými stranami. Medzinárodný workshop bol zameraný na výmenu praktických skúseností o činnosti miestnych akčných skupín (MAS) v oblasti regionálneho rozvoja.

Centrum starostlivosti o vidiecke životné prostredie - SAŽP Banská Bystrica, pravidelne organizuje inšpiračnú školu vidieka na Slovensku, v Čechách ale aj v Poľsku. Práve počas VI. Európskeho kongresu o obnove dediny

medzinárodná spolupráca

v obci Kamien Slasky, ktorý bol spojený aj s inšpiračnou školou vidieka, organizátori (SAŽP Banská Bystrica) spolu so slovenskými účastníkmi (starosta obce Bacúch – Ján Turošík) nadviazali kontakty a následne aktívnu medzinárodnú spoluprácu s poľskými partnermi, ktorá sa prerodila do tohto stretnutia. Pre zorganizovanie stretnutia s odbornými organizáciami, občanmi a občianskymi združeniami zaoberajúcimi sa regionálnym rozvojom, miestna akčná skupina (LAG) Partnerstvo Polnocnej Jury na základe predchádzajúcej dobrej spolupráce oslovila SAŽP Banská Bystrica, ktorá spolu s obcami Horehronia pripravila workshop.

Miestna akčná skupina (LAG) Partnerstvo Polnocnej Jury je verejno-súkromné partnerstvo, úspešne pôsobiace v prístupe Leader + a v „Poľskom – národnom Leadi“, ktorý sa týmto rokom končí a začína sa nový prístup Leader pre programové obdobie 2007 - 2013. LAG Partnerstvo Polnocnej Jury má za sebou 2 roky skúseností a 21 úspešných projektov vychádzajúcich z miestnej stratégie, týkajúcich sa obnovy dediny, turizmu, prezentácie územia, participácie obyvateľstva a environmentálnych otázok. LAG spája zástupcov troch sektorov – samosprávy, súkromného sektora a neziskového sektora, ktorí prostredníctvom LAG koordinujú a naplňajú svoje zámery v území. Majú spoločného koordinátora, deviatich manažérov z deviatich

gmín (gmina = predstavuje najnižšiu samosprávnú administratívnu jednotku v Poľsku, so spoločným obecným úradom) a zastupujú približne 75 000 obyvateľov. Krajina Partnerstva Polnocnej Jury je podľa Haliny Palarz (hlavnej manažérky združenia) podobná slovenskej krajine, „taktiež máme hory ako na Slovensku, aj keď nie sú tak veľké ako tie Vaše a taktiež máme jaskyne, aj keď nie sú tak pekné ako Demänovská jaskyňa“.

LAG Partnerstvo Polnocnej Jury si vybrala pre svoju ďalšiu spoluprácu OZ Vidiecky parlament, nakoľko je jeden z najlepších v celej Európy, Spolok pre obnovu dediny, pretože s jeho členmi má len pozitívne skúsenosti a MR Horehron, ktorý prezentuje územie pre dlhodobú perspektívnu spoluprácu. MR Horehron je združenie obcí Bacúch, Beňuš, Bravčovo, Heľpa, Pohorelá, Polomka, Šumiac, Telgárt, Valkovňa a Závadka nad Hronom združené za účelom rozvoja Horehronia a je jeden z najstarších mikroregiónov na Slovensku.

Predbežná zmluva o spolupráci je formálnym dokumentom, ktorý vytvára priestor k úspešnej implementácii medzinárodných projektov. Je akýmsi písomným potvrdením dobrých vzťahov, budúcej spolupráci medzi zmluvnými stranami a na Horehroní bola impulzom pre založenie miestnej akčnej skupiny. Pevne veríme, že deklarovaná spolupráca prinesie osoh všetkým zúčastneným stranám a hlavne ľuďom žijúcim v dotknutých územiach.

*Ing. Lucia Vačoková,
Ing. Martin Lakanda*

Motto:

„Zem si iba požíčavame od svojich detí“

Sámi

Sámi

Výzorom sa ničím nelíšia od ostatných severanov. Dnes už ani oblečením a spôsobom bývania. Keď sa nepriznajú, neškandinávci ani nespoznajú, že ide o odlišnú etnickú skupinu. Napriek tomu sú stále iní – svojím prístupom k životu, spôsobom akým ho žijú, svetonázorom, históriou, tradíciami a kultúrou: my ich voláme Laponci, zvyšok sveta ich pozná pod názvom Sámi.

Sámi dnes žijú v štyroch štátoch Európy – v Ruskej Federácii na polostrove Kola, vo Fínsku, Švédsku a Nórsku, a to hlavne v severných častiach územia. Majú zabezpečený voľný pohyb, okrem Ruska, kde potrebujú vstupné vízum. Takýto režim umožňuje voľný pohyb pri pasení sobích stád a tiež vzájomné navštevovanie sa rodín. Rodiny sa stýkajú aj s ruskými príbuznými, a to aj napriek vízovej povinnosti.

Dnes sa odhaduje, že Sámi tvoria pomerne nevelkú komunitu asi 80.000 ľudí, z toho najviac ich žije v Nórsku – asi polovica. Ale nikto nevie presne, koľko ich vlastne je. Škandinávci dokonca hovoria, že neodhadnuté pomerne významné množstvá Sámov žijú dnes v hlavných mestách spomenutých štátov.

Minulosť

„Sámi tu boli odjakživa“, hovoria sami o sebe. Patrila im všetka pôda väčšiny Škandinávie, nepoznali hranice, čo priamo vyžadoval ich nomádsky spôsob života. Živil sa lovom rýb a chovom sobov, cez leto pásli rozsiahle stáda na severe a na zimu, keď zvieratá už neboli schopné nájsť mach pod nánosom snehu, sa všetci sťahovali na juh do miernejších pásiem. Žili v tradičných mnohogerenačných rodinách a spolu takto aj hospodárili a starali sa o prežitie. Verili vo viacero svetov – zem, vzduch voda, ktoré podľa nich musia vzájomne existovať v harmónii. Zem – pôda predstavovala jednu z najvyšších hodnôt a aj keď ju využívali a dodnes veria, že im patrí, vnímali ju skôr ako majetok svojich detí, než svoj. Ich božstvom bolo slnko, ktoré určovalo ročný rytmus ich bytia, orientáciu v prírode a previazanie na ňu.

17 storočie znamenalo radikálnu zmenu v podmienkach ich bytia – setleri, ako ich dodnes volajú, vlastne Škandinávci – prisťahovalci vytlačili pôvodných obyvateľov z ich pozemkov a zabrali pôdu, o ktorej Sámi verili, že patrí všetkým a nikomu. Dodnes sa o ňu sporia a tvrdia, že dokumenty o pôde švédska vláda úmyselne zničila. So setlermi prišlo do Laponska kresťanstvo a žiaľ neznamenalo pre nich hlavne v začiatkoch len dobro.

Bubon – nástroj démonov

Byť Sámi znamenalo byť automaticky „menej“. Príselci pohrdali pôvodným obyvateľstvom a našli množstvo zámienok na ich prenasledovanie. Jednou z nich bol posvätný bubon Sámi, ktorý vlastnila každá rodina, niekedy každý človek. Ich veľkosť sa pohybovala od veľmi malých rozmerov menšieho hrnca až po veľkosť priemerného stola. Vyrábali ich z najjemnejšej a veľmi kvalitne spracovanej sobej alebo losej kože, ktorú napínali na drevený oválny rám. Kožu pomalovaním rozdelili na štyri plochy – svetové strany v strede ktorých bol symbol slnka, ako najvyššieho božstva. Každá štvrtina bola ďalej pomalovaná rôznymi symbolmi, ktoré mali mystický charakter. Bubon slúžil rôznym účelom, napríklad slúžil pastierom sobov, roztrúseným vo veľkom priestore na vzájomné dorozumievanie sa, alebo sa pomocou neho veštilo, používal sa pri dorozumievaní s prírodou, so zvieratami, pomáhal im žiť a preto bol pre

zahraničné študijné cesty

všetkých posvätný. Patrilo mu vždy čestné miesto pri posvätnom otvore bydliska Sámí.

Zvuk bubnov však rozčúľoval nových obyvateľov. Príliš pripomínal kultúru a tradície, ktoré sa nie vždy zlučovali s kresťanskými dogmami, preto kňazi našli dôvod označiť ho ako nástroj privolávania démonov, ktorými sú vraj Sámí posadení. Vlastnenie a používanie bubna znamenalo pre Sámí istú smrť. Tento postoj znamenal takmer vymiznutie nástroja ako takého, spolu s jeho tradičnou výrobou. Príbeh má však šťastný koniec, lebo remeslo, je už dnes obnovené a zručnosť ovládania a tradičného využívania bubnov tiež.

Bývanie

Sámí si prispôbovali obydľia nomádskemu spôsobu života, išlo o drevené stavby, ktoré mohli veľmi rýchlo „zbaliť“ a presunúť na iné miesto podľa potreby. Potraviny skladovali v malých drevených domčekoch „na straších nôžkach“, aby sa k nim nedostali hľodavce alebo iná zver. Sámí bývali v kónických drevených stavbách kruhového pôdorysu, podobných indiánskym stanom, ktoré budovali okolo ohnisk tak, že kmene stromov ukladali do kruhu a opierali o dve drevené konštrukcie v tvare písmena U. Hore pritom nechávali otvor, ktorým unikal dym z ohniska. Bydliská mali dva otvory oproti sebe – jeden slúžil ako

vchod do domu a oproti nemu bol posvätný otvor, do ktorého sa ukladal napríklad bubon ale aj iné vzácne predmety. Sámí, ak sa potrebovali uchýliť dovnútra, (lebo zväčša žili a pracovali

mimo bydlísk) sedeli alebo ležali okolo ohňa na bohato naustielaných sobích kožušinách, pripravovali si jedlo alebo čaj. Živilí sa zväčša rybami alebo sobím mäsom, ktoré pripravovali na ohnisku. Vedeli ho aj konzervovať miernym začudením a dosušením na slnku. Sušené sobie mäso je dodnes špecialitou, dnes ponúkanou v hojnej miere aj turistom.

Odev

Odev Sámov je veľmi pestrý a dodnes sa hojne využíva, aj keď hlavne pri slávnostných príležitostiach. Prevláda – modrá, zelená a červená syta farba, žltá farba – symbolizujúca slnko sa objavuje zriedkavejšie naozaj len na slávnostnom odevu. Pôvodne sa Sámí odievali len do spracovaných sobích koží, z ktorých dodnes ostali nohavice a obuv, pripravovaná z koží sobích nôh. Vrchné časti odevu – akási sivá alebo hnedastá tunika (u žien dlhšia podobná šatám) a farebný a krásne zdobený (vyšívaný) náprstník sa dnes robia z prírodných látok (tunika z ubíjanej vlny a náprstník s bavlnenej alebo ľanovej látky). Dôležitá je i čiapka, ktorá neplní iba funkciu ochrany hlavy, ale má aj symbolický význam. Napokon aj farby a vzájomné usporiadanie jednotlivých častí odevu vždy hovoriť o nositeľovi dôležité informácie. Napríklad či je slobodný alebo zadaný, či ide na lov, alebo nie a pod.

Farebné vyšívanie je typické a objavuje sa nielen na náprstníku ale aj na opasku, ktorý sa upevňuje nielen tunika cez pás, ale aj sobia obuv. Opasok navyše slúži ako akási peňaženka. Platidlom Sámov bolo odjakživa striebro, ktoré sa upínalo práve na vyšívaný opasok. Čím viac striebra Sámí ukazovali na opasku tým boli bohatší. Keď potrebovali niečo zaplatiť, načo im nestačil výmenný obchod, odopli z pásu strieborný predmet – mincu alebo brošňu a obchod bol spečatený.

Jojk – dorozumievanie sa navzájom a s prírodou

Spôsob života Sámov ich naučil jazyku jojk, ktorý tvorí vlastne akýsi zvláštny spev, alebo skôr súbory zvukov, ktoré sa líšia navzájom podľa svojho účelu. Jojk sa využíva na komunikáciu medzi ľuďmi navzájom, so zvieratami, ale zároveň slúži aj na prejavenie sa – vysielanie signálov ostatným členom komunity. Podľa intonácie, dĺžky, alebo

výšky tónu alebo ich vzájomnej kombinácie Sámi vedia presne, čo chce ich súkmeňovec povedať. Takto sa dorozumievajú na veľkú diaľku pastieri medzi sebou, ale takto aj oznamujú pokyny zvieratám v stáde alebo dávajú najavo napríklad činnosť, ktorú sa chystajú robiť – či už idú chytať ryby, pásť stádo alebo idú na rande. Zasneženou pokojnou krajinou sa tak ozývajú nádherné zvuky, ktoré dokresľujú jej charakter a malebnosť.

Majú budúcnosť?

Doslova v poslednej chvíli sa vlády severských štátov rozhodli uznať Sámom ich menšinové práva. V krajinách, ktoré sú všeobecne považované za demokratické a tolerantné, sa paradoxne tak stalo až začiatkom 90tych rokov 20 storočia. V spoločnosti konflikt však naďalej pretrváva. Sámi majú stále pocit spoločenského vylúčenia a ostatným severanom vadí, že v zime prehánajú stáda napriek vlastníckym právam na pozemky a tiež podľa nich pomerne bezohľadne po verejných cestách bez upozornenia. Ich životný štýl a filozofia, ktorá stále pretrváva, je stále nepochopiteľná pre väčšinu populácie zvyknutej na konzum. Aj súčasné generácie Sámov sa už menia pod tlakom okolností. Pásť veľké stáda a udržiavať posledné zvyšky nomádskeho spôsobu života je stále ťažšie. Cena sobieho mäsa permanentne klesá (aj keď štáty dotujú mŕtvu váhu), byť ziskový znamená zvyšovať počty zvierat, a s tými je ťažko kočovať. Preto sa pastieri stále viac orientujú na prikrmovanie a kočovanie ustupuje. O sobie mäso a výrobky z neho je však neustále veľký záujem.

Na záver

Navštíviť laponskú komunitu a počúvať o ich živote a hodnotách je ako napiť sa v našom uponáhlanom svete plnom honby za peniazmi a rôznymi nepodstatnými hlúpostami, čistej vody z prameňa. Veľmi si želám, aby prežili a uchovali si to „svoje“. Ako posolstvo všetkým Európanom, že môže existovať aj iný svet, kde pôda a príroda je posvätná a vzduch, voda a slnko sú najdôležitejšie veci pre život na tomto svete.

Jela Tvrdoňová

Každého z nás určite zaujíma, odkiaľ pochádzame, aké sú naše korene, aký je pôvod nášho priezviska atď. Je to prirodzená ľudská vlastnosť. V SR sa táto prirodzená zvedavosť umocnila po r. 1989 ľahším prístupom do archívov. Podobne to bolo s erbmi obcí, ktoré sa už skvejú pri vstupe do mnohých obcí a miest SR. V tomto smere účinne pomohli významní slovenskí heraldici a postupne vydali tri zväzky pútavej a nanajvýš potrebnej publikácie Erby a vlajky našich miest a obcí. (Kartous, P. – Novák, J. – Vrťel, L.)

V tejto súvislosti je nemenej zaujímavý aj pôvod názvov obcí. Niektoré sú písomne doložené a opierajú sa o relevantné dokumenty, iné sú len výtvorom dedukcie.

V tomto príspevku sa zamyslíme nad názvami dvoch obcí v žilinskom resp. banskobystrickom kraji. Oba pravdepodobne súvisia s valašskou kolonizáciou. Valašská kolonizácia nezanechala stopy len v slovníku slovenského jazyka (bryndza, vatra, demikát), ale aj v toponymii (Kýčera, Kýčora – porovnaj rumunské *chiciură*, čítaj kýčura, námrza na vrcholoch stromov), Magura, Valaská Belá, možno aj Visoláje atď.).

Kolonisti, najmä rumunského pôvodu, ktorí sa usádzali v horských oblastiach, zakladali nové osady a dediny, zväčša na valaskom práve. Taký bol možno aj príklad dedín Bobot a Valča.

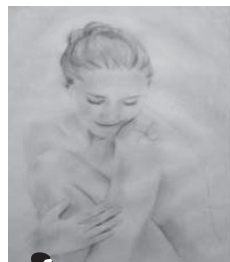
Slovo **bobot** je v rumunčine stredného rodu a už je zastarané; rovnako sa však vyskytuje v bulharčine a srbčine. Má viaceré významy, preto sa z nich pokúsime „vylúpnuť“ len ten pravý. Toto podstatné meno stredného rodu sa v rumunčine štylisticky spája väčšinou s predložkami in (do, v) alebo din (z, od). Slovník rumunského jazyka uvádza najčastejšie spojenia **a vorbi in bobot** čiže rozprávať do vetra, bez konkrétneho zmyslu, bez uváženia, povedať čosi náhodné. Takisto slovník cituje aj iné, pre nás zaujímavejšie slovesá: **a umbla, a merge in bobot**: chodiť, putovať bez cieľa, na čosi ná-

hodou natrafiť, nájsť niečo vo veľkom prázdnom, pustom priestore. A práve táto interpretácia nám umožňuje lepšie pochopiť pomenovanie obce Bobot (porovnajme aj s chatou Boboty vo Vrátnej doline). Logicky sa totiž môžeme domnievať, že kolonisti založili osadu uprostred pustatiny. Ani dnes inak nie sú v bezprostrednej blízkosti obce ďalšie usadlosti, skôr naopak. Mohlo ísť o prvú vlnu valaskej kolonizácie. (Z chronologického hľadiska boli dediny zakladané na valaskom práve najmladšie – už od začiatku 13.st.)

Pokiaľ ide o Valču, existuje predpoklad, že pomenovanie obce tiež súvisí s valaskou kolonizáciou. Vâlcea (vîlcea) je v rumunčine ženského rodu a označuje úzke, dlhé údolie, nie príliš hlboké, končiace nevysokou náhornou plošinkou. Aj úbočia a svahy, ktoré ho lemujú, sú len mierne. Vâlcea označuje aj potôčik, ktorý tečie cez podobné údolie. (Valčiansky potok?) Do rumunčiny sa slovo vâlcea dostalo z latinského slova vallicula, valliacella a malo podobný zmysel. Aj v Rumunsku sú lokality, obsahujúce podstatné meno vâlcea: župa Vâlcea, župné mesto Râmnicu Vâlcea, obec Vâlcele atď. Popri tomto pôvode však možno brať do úvahy aj etymologickú domnienku figurujúcu na internetovej stránke obce Valča, ktorá odvodzuje pomenovanie obce od niekdajšieho feudálneho majiteľa Wolka, Volčana. Proti tomuto tvrdeniu však môžeme postaviť nositeľov valaskej kolonizácie a ovčiarstva (Terra Wolcha = zem Valacha). S tým úzko súvisí aj používanie valchy, zariadenia na zhustovanie, splštenie ovčej vlny...

Naše stanoviská sú síce lingvisticky podopreté, ale nečiníme si nárok na definitívny názor.

PhDr. Peter Kopecký, CSc., FSEV UK
AV VIPA SK

Ľubica Maliariková -
Nežnosť

ľudová tvorivosť

PREDSTAVUJEME VÁM

Ľubicu Maliarikovú, trnavskú rodáčku, žijúcu v Prievidzi, známou svojou maľbou na sklo. K ľudovému umeniu sa dostala okľukou, cez svoje štúdium na Strednej škole umeleckého priemyslu v Kremnici, kde absolvovala odbor umelecké kováčstvo a zámočníctvo. Skoro pochopila, že v tomto odbore nenájde uplatnenie.

Nastúpila do práce do reklamnej výtvarnej dielne, kde sa jej zručnosť prejavila ale ona túžila po práci zaujímavejšej a nie tak jednotvárnej. Začala teda hľadať. Bavilo ju kresliť obrázky, maľovať na brošne, privesky. Chcela do svojej práce vložiť niečo zo seba. Keď v roku 1989 prišla o prácu, rozmyšľala, akým smerom sa bude uberať ďalej.

Jedno náhodné stretnutie s výtvarníčkou ÚĽU-V-u znamenalo, že začala skúšať drobné maľby na sklo. To ju oslovilo. Bolo to náročné a ťažké, kým si našla svoj štýl. Navštevovala múzeá, skanzeny, skúšala farby, štetce a hlavne začala si viac všímať svoje okolie, prírodu, zvyky, staré sväté obrazy, staré techniky maľby v depozitoch múzeí. V skanzenoch videla, že v každej dreveničke bol maľovaný obrázok na skle. Uvedomila si, že toto je cesta ktorou chce ísť. Objavila svoj krásny svet. Bolo to veľmi ťažké a náročné na čas a hlavne aj sama musela byť náročná na seba, ale nelutuje to.

Jej obľúbenou tvorbou je sakrálna tematika, ľudová tematika, príroda. Svoje maľby vkladá do originálnych rámkov od známeho stolára z Prievidze. Spojenie týchto špeciálne prispôbenných rámkov a maľby vzniká úžasné umelecké dielo. Maľuje aj na rôzne privesky a šperkovnice z dreva, ktoré majú povrch upravený plochými alebo vypuklými sklíčkami. Pri ich maľbe využíva ornamentálne, geometrické alebo rastlinné motívy. Svojou prekrásnou a precíznou prácou pritiahla k maľovaniu aj svoju talentovanú dcéru, ktorá má ale svoj vlastný štýl.

Za roky tvrdej práce sa stala odborníčkou, pracuje dlhé roky pre ÚĽUV. Aj napriek tomu je to skromná žena pracovitá a kamarátska. Jej diela nájdete vo všetkých krajinách sveta. Pravidelne sa zúčastňuje výstav, prezentácií nielen v regióne Hornej Nitry, Slovenska ale aj v zahraničí.

Odporúčam navštíviť webovú stránku: <http://www.uluv.sk/sk/galeria/vyroby/> alebo na jej e-mailovej adrese: lubicamaliarikova@centrum.sk požiadať o možnosť prezrieť si jej perfektnú a precíznú prácu priamo v jej ateliéri.

zasadnutie fóra VIPA

23

V. ZASADNUTIE FÓRA VIPA

ktoré sa bude konať 17. - 18. októbra 2008 v Šamoríne

Vážení členovia a priatelia žijúci na vidieku alebo pracujúci pre vidiek. Dovoľujem si Vás pozvať na naše dvojročné stretnutie. Poslaním Vidieckeho parlamentu je:

- presadzovať zvyšovanie kvality života na vidieku
- podporovať vidiecke iniciatívy pri riadení vidieckeho rozvoja

Prístup LEADER, vytváranie MAS v zmysle nariadenia Rady Európy 1698/2005 boli témou troch pracovných skupín: podnikatelia, samospráva, mimovládne organizácie.

Heslom IV. Zasadnutia bolo „Budme lídri v LEADRI“.

Budeme hodnotiť, čo sa nám za dva roky podarilo splniť.

PARTNERSTO NA VIDIEKU je mottom piateho ročníka.

Rokovanie bude prebiehať v štyroch skupinách:

- 1. Životné prostredie – NATURA**
- 2. Cestovný ruch - vidiecky cestovný ruch**
- 3. Rovnosť príležitostí – nielen rodová rovnosť**
- 4. Podnikanie na vidieku**

Týmto témami nás budú viesť dvojice skúsených facilitátorov. Život na vidieku je pestrý a zaujímavý. Ľudia žijúci na vidieku presne vieme čo nás tlačí, čo nás teší a čo musíme povedať nahlas. Toto je jedna z príležitostí dať o sebe vedieť.

A úloha Vidieckeho parlamentu snažiť sa presadzovať potreby ľudí žijúcich na vidieku.

Na slávnostnej „Vidieckej večeri“, bude vyhodnotene vidieckej ženy roka 2008, ktorú organizuje VOKA v Banskej Bystrici, Agroinštitút v Nitre a VIPA SK.

Všetci, ktorým záleží na našom krásnom Slovensku sa stretneme na V. zasadnutí Fóra VIPA v októbri v Šamoríne.

Mária Behanovská
Predsedníčka VIPA na Slovensku

zo zahraničia

**ZASADNUTIE ŠVÉDSKEHO
VIDIECKEHO PARLAMENTU**

V dňoch 6. – 10. marca tohto roku sa uskutočnilo v poradí už 20. zasadnutie populárneho hnutia vo Švédsku s názvom „Hela Sverige Ska Leva“ v preklade – „Celé Švédsko musí žiť“, Švédsky vidiecky parlament.

Tento krát sa zasadnutie uskutočnilo v Lapon-
sku, 150 km južne od polárneho kruhu v malom
– deväťtisícovom mestečku Lycksele v období, keď
desať stupňov pod nulou je bežná teplota na po-
ludnie, všetky rieky sú ešte zamrznuté a ako také
skracujú cestu peším ale aj snežným skútrom.

Na zasadnutie prišlo 1 100 účastníkov, z toho
100 zo zahraničia, čo narobilo problémy organizá-
torom, ktorí pôvodne čakali iba 600 ľudí. Z tohto
dôvodu všetky hotely, ale aj mnoho domácností
doslova praskalo vo švíkoch. Pohostinnosť miest-
nych ale zmiernila tento tlak.

Zasadnutia sa zúčastnili okrem iného aj všetky
politické strany, ktoré sa predhánali vo svojej
podpore vidieku a tiež štyria kľúčoví ministri –
poľnohospodárstva, vnútra, financií a životného
prostredia. Boli pozvaní, chceli prísť aj ďalší, ale
na tých sa už neušlo, načo sa neskôr sťažovali
v médiách. Evidentne prestížna akcia pre politické
celebrity, čo im môže naša VIPA iba závidieť.

Podpora politikov a vlády má konkrétne dopa-
dy aj na činnosť Populárneho hnutia. Ročná dotá-
cia štátu 14 miliónov švédskych korún umožňuje
zamestnať funkčnú kanceláriu, robiť plnohodnot-
ný servis vidieckym organizáciám, i usporiadať
akcia ako bola v Lycksele. Vláda dostáva však späť
– väzbu na informácie na vidieku a partnerstvo pri
tvorbe vidieckej politiky.

Slovenskému Vidieckemu parlamentu
v spolupráci so švédskym hnutím sa ušla úloha
zorganizovať a moderovať seminár k sieťovaniu
vidieckych združení a organizácií. Aktivita dopadla
nad očakávanie úspešne prilákali sme 60 zo 100
zahraničných účastníkov a aktivita podporila aj
činnosť Európskej vidieckej aliancie – ERA.

Je potrebné si len želať, aby aj naše zasadnutie
dopadlo aspoň sčasti takto úspešne.

Jela Tvrdohňová

prístup LEADER

PRÍSTUP LEADER V BBSK

Komisia rozvoja vidieka pri VÚC Banská
Bystrica, pod vedením predsedu Ing. Rado-
slava Vazana, na svojom zasadnutí vo februári
odsúhlasila finančné prostriedky na „Pokračo-
vanie prípravy mikroregiónov na založenie MAS
a využitie prístupu LEADER.“

Po dobrých skúsenostiach v roku 2007, keď
VÚC vyčlenil financie na naštartovanie a akti-
vizáciu budúcich MAS v siedmych územiach,
komisia rozhodla prideliť viac ako 2,5 mil. Sk pre
deväť území v kraji.

Podporení v roku 2008 budú:

- 1. Mikroregión Hornohrad – MAS PT –
Hornohrad**
- 2. Verejno-súkromné partnerstvo Muránska
planina – MAS VSP MR**
- 3. MR Krupinská planina – MR Východný
Hont, MR- Pliešovská kotlina, MR Adela**
- 4. MR Veľký potok, MR Údolie Čebovského
potoka, MR Ipľská dolina**
- 5. MR Podpoľanie**
- 6. o. z. Miestna akčná skupina MALOHONT**
- 7. Stredný Hron**
- 8. Mikroregión Južné Sitno**
- 9. Združenie obcí Mikroregiónu pri Slanej**

Každé územie si musí spolufinancovať svoj
projekt z vlastných zdrojov v pomere 65 : 35
Tieto podporené budúce MAS mali možnosť na
zasadnutí komisie 19. 3. 2008 v Banskej Bystrici
odprezentovať výsledky projektu z roku 2007.
Predstavili sa navzájom, porovnali svoju prácu
v projekte, prezreli si propagačné materiály.
Predsedovia MR a Verejno-súkromných partner-
stiev vysoko hodnotili aktivitu komisie RV, že
mali možnosť navzájom komunikovať, porovnať
výsledky svojej práce. Súčasťou programu spo-
ločného zasadnutia bola aj prezentácia

Mgr. Ingrid Kocianovej z MP SR - Plán rozvoja
vidieka SR 2007 - 2013 prístup LEADER. V dis-
kusii prítomní vyslovili poďakovanie a požiadali
predsedu komisie o zorganizovanie podobného
stretnutia. Ďalšiu možnosť mali budúce MAS na
**Konferencii FOR ARCH 2008 a FOR REGION
2008**, ktorá sa uskutočnila **23. 4. 2008 v salóne**

LEADER - Žilinský samosprávny kraj

Lux hotela LUX - v Banskej Bystrici. Jedným z bodov programu konferencie bola prezentácia MAS podporených z rozpočtu BBSK

Mária Behanovská
členka komisie Rozvoja vidieka

ŽILINSKÝ SAMOSPRÁVNÝ KRAJ KOORDINUJE PRÍPRAVU ÚZEMIA NA IMPLEMENTÁCIU PRÍSTUPU LEADER

V novej vidieckej politike sa stal prístup Leader súčasťou podpory z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka Os 4 Programu rozvoja vidieka SR 2007 - 2013 ako nástroj na podporu rozvoja vidieka.

Program rozvoja vidieka SR na roky 2007 - 2013 umožňuje využitie prístupu LEADER na integrovaný rozvoj vidieckych oblastí podľa špecifických kritérií. Z tohto dôvodu Odbor regionálneho rozvoja Úradu Žilinského samosprávneho kraja koordinuje prípravu územia Žilinského samosprávneho kraja na čerpanie pomoci z Osi 4 - prístup Leader.

Hlavným cieľom prípravy je zabezpečiť budovanie verejno – súkromných partnerstiev a pripravenosti integrovaných miestnych rozvojových stratégií typu LEADER.

V roku 2007 boli v regiónoch Žilinského samosprávneho kraja (Turiec, Orava, Kysuce, Liptov a Horné Považie) vypracované integrované miestne rozvojové stratégie príslušných území do úrovne strategických a špecifických cieľov.

Dňa 12. 3. 2008 sa konalo pracovné rokovanie na tému Prístup Leader v rokoch 2007 – 2013 na Úrade Žilinského samosprávneho kraja s predstaviteľmi verejno-súkromných partnerstiev.

Účastníci stretnutia expertnej skupiny ROP - NUTS II Slovensko Stred (vpravo hore, aj vľavo dole).

Zástupcovia jednotlivých verejno-súkromných partnerstiev prezentovali svoju pripravenosť a záujem o dopracovanie integrovaných stratégií rozvoja územia typu Leader. Na základe overenej pripravenosti verejno-súkromných partnerstiev Úrad Žilinského samosprávneho kraja vyhlásil súťaž na dopracovanie dokumentu Integrovaná stratégia rozvoja územia pre prístup Leader pre konkrétne územia v Žilinskom samosprávnom kraji v súlade s legislatívnym základom, ktorý stanovil Program rozvoja vidieka SR 2007 - 2013. Bližšie informácie k podmienkam súťaže a koordinovania prípravy územia na prístup Leader nájdete na www.regionzilina.sk a <http://leaderzsk.googlepages.com/home>.

Vypracované integrované stratégie rozvoja územia pre prístup Leader v Žilinskom samosprávnom kraji budú tvoriť podklad pre dopracovanie Stratégie rozvoja vidieka Žilinského kraja na roky 2007 - 2013 a budú prihlásené do prvej výzvy vyhlásenej Riadiacim orgánom MP SR pre Program rozvoja vidieka v rámci programovacieho obdobia 2007 - 2013 na ich implementáciu.

Ing. Marcela Sláviková
Žilinský samosprávny kraj

účastníčka študijného pobytu vo Vidieckom parlamente SR

PRE VIPA OD ÚČASTNÍČKY
ŠTUDIJNEJ CESTY PREPARE

26.02.2008 – 10.03.2008

Pracujem v Nadácii Civitas Foundation v Cluj-Napoca, "hlavnom meste" Transylvánie. Naša nadácia za 15 rokov svojej existencie realizovala niekoľko projektov a programov pre rozvoj vidieckych komunít, facilitáciu administratívnej reformy, a podpore účasti občanov v rozhodovaní procese. Pracujeme s miestnymi samosprávami, akčnými skupinami a obcami, hlavne v Transylvánii, ale sme aj členmi rumunskej siete RuralNet.

Koncom februára a začiatkom marca som dostala príležitosť stráviť niekoľko dní na Slovensku, ako účastníčka študijného pobytu vo Vidieckom parlamente SR v rámci štipendijného programu siete REPARE...

V mikroregióně Magura Strážov: zľava Katarína Pindiaková, Mária Behanovská, Ladislav Hudák, Incze Zsuzsanna.

Krajina pre mňa nebola nová. Už som tu bola aj predtým, ale teraz som mohla vidieť jej druhú tvár. Mala som možnosť cestovať po vidieku, stretnúť ľudí, ktorí pracujú pre rozvoj vidieka a s pomocou mojich láskavých hostiteľov som sa mohla veľa naučiť. S M. Behanovskou, L. Hudákom a P. Kopeckým sme navštívili mnoho MAS, mnoho dedín a stretávali sme skvelých ľudí.

Bolo milé, vidieť iskru v očiach týchto ľudí, keď hovoria o svojej práci. Zistila som, že ani na Slovensku nie je rozvoj vidieka ľahkou prácou. V malých obciach sú problémy iné ako vo

veľkých, úroveň rozvoja v rôznych mikroregiónoch je rôzna, ale usilujú sa o hľadanie spoločných aspektov, na tvorbu budúcich vízií a stratégií rozvoja území, v ktorých žijú. Nie je to ľahké, ale keď ľudia zistia, že sami len ťažko môžu dosiahnuť dobré výsledky vo svojej obci, spájajú sily, vytvárajú siete a dosahujú veľké veci. Vyžaduje si to veľa práce. Naučila som sa, ako sa treba zmeniť, zmeniť svoju mentalitu, zmeniť pohľad ľudí na spoluprácu, aby sa dosiahlo zlepšenie životných podmienok. Bola som prekvapená koľko problémov máme podobných tým, s ktorými zápasia naši ľudia v Rumunsku a aký rozdielny môže byť prístup k ich riešeniu. Tiež niekedy čelíme nechote miestnych samospráv k spolupráci, nezáujmu ľudí, strachu zo združovania, ťažkým životným podmienkam v horských oblastiach, migrácii mladých do miest, zatváraníu škôl, starnúcemu obyvateľstvu, nedostatku lokálnych iniciatív a podnikavosti. Ale videla som, že aj tu sú medzi ľuďmi „driemajúci“ aj „snívajúci“ a tešilo ma vidieť tak veľa snívajúcich. Tiež ich potrebujeme.

Týchto pár dní mi pridalo energie a uvedomenia, že táto práca má zmysel, že stojí za námahu a že sme na správnej ceste. Ďakujem za váš čas a za snahu podeliť sa so mnou o vaše skúsenosti a vedomosti. Slovensko je krásna krajina a vidiecke oblasti majú veľký potenciál. Videla som jedinečné veci, ktoré si zaslúžia, aby o nich vedel svet.

Dúfam že bude ešte viac príležitostí k výmene skúseností medzi našimi krajinami a k práci na spoločných projektoch.

*Incze Zsuzsanna, Civitas Foundation for Civil Society,
Cluj-Napoca, Rumunsko
preložil L. Hudák*

V mikroregióně Svornost: zľava Peter Kopecký, Incze Zsuzsanna, Barbora Gerháťová.

účastníčka študijného pobytu vo Vidieckom parlamente SR

27

V mikroregiónie Magura - Strážov: zľava Katarína Záhradníková, Incze Zsuzsanna, Eva Bernátová, Radomír Brtňák.

VIPA A PROJEKT HESO

Projekt HESO je jednou z najvýznamnejších aktivít mimovládnej neziskovej organizácie INEKO, ktorej poslaním je podpora ekonomických a sociálnych reforiem.

HESO je skratka pre **Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení** štátu očami nezávislých odborníkov z hľadiska ich predpokladaných dopadov na hospodársky vývoj spoločnosti a na kvalitu života občanov. Kompetentné orgány tak každý štvrtrok získavajú k rozhodnutiam vlády a verejných inštitúcií a najmä k vydaným zákonom spätnú väzbu od nezávislých ekonomických, odborných žurnalistov, podnikateľov, zástupcov akademickej obce, samospráv, stavovských a mimovládnych organizácií.

OZ Vidiecky parlament SK sa takmer od začiatku na tomto hodnotení podieľa názormi niektorého zo svojich odborníkov na opatrenia prijaté v príslušnom štvrtroku. Vyjadrujeme tak naše očakávania, či pokladáme daný zákon alebo iné opatrenie za prospešný alebo škodiaci životu nášho vidieka.

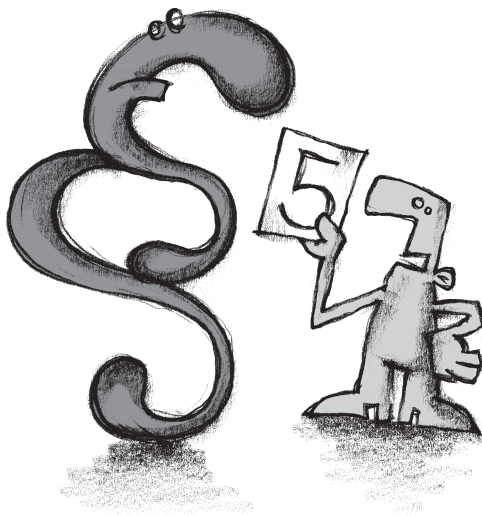
Ukazuje sa, že vyplňanie hodnotiacich formulárov nám dáva nielen pohodlnú a jedinečnú možnosť na vyjadrenie nášho názoru, ale aj príležitosť na zmyslenie o zameraní našej advokačnej politiky.

V poslednej dobe začal advokačný výbor usmerňovať našu účasť v projekte tak, aby sa na hodnotení zúčastňoval čo najväčší počet členov. Odoslané celkové výsledky hodnotenia za VIPA, predstavujú priemernú hodnotu z jednotlivých hodnotení.

Vyplnenie dotazníka trvá len 1-2 hodiny štvrtročne, ale má veľký význam. Zapojením viacerých členov do hodnotenia, získava VIPA objektívnejší výsledný názor a jednotliví účastníci získajú lepší svojho prehľad a možnosť porovnať svoj názor s inými.

HESO je fórum, ktoré dáva šancu každému, komu leží na srdci osud vidieka v SR. Staňte sa aktívnymi a pravidelnými evaluátormi pripravovaných zákonov a predpisov. Do hodnotenia by sa mali zapojiť aj R-VIPA, pretože sústredením názorov z rôznych regiónov SR dosiahneme synergický efekt výslednej odpovede a objektívnejší obraz o problémoch vidieka, ktoré sa majú riešiť alebo ktoré sa dlhodobo obchádzajú.

Advokačný výbor

medzinárodné projekty

**YESN – KNOW HOW V OBLASTI
ZAČLEŇOVANIA MLADÝCH ĽUDÍ NA
VIDIEKU NA TRH PRÁCE**

O interregionálnom projekte YESN sme Vás informovali v čísle "Náš vidiek" (4/2007) Vytvorenie siete neziskových organizácií na podporu začleňovania mladých ľudí na vidieku na trh práce.

Vytvorenie národnej siete projektu YESN v Českej republike

Presvedčiť sa o tom, že záujem neziskových organizácií stať sa členom medzinárodnej siete YESN je skutočne vysoký sme sa mali možnosť dna 14. apríla 2008 sa v Prahe.

V priestoroch Hotela Extol Inn sa pod záštitou "Nadace rozvoje občanské společnosti" konalo stretnutie neziskových organizácií pôsobiach na území Českej republiky, ktorého hlavným cieľom bolo vytvorenie národnej siete podpory mladých ľudí na vidieku, za účasti všetkých troch partnerov projektu (FDPA, NROS, VOKA). Na stretnutí sa s predstaviteľmi štyridsiatich NGO diskutovalo o základných princípoch fungovania siete v rámci CR, podmienkach členstva v sieti, náplni činností, ako aj o administratívnych a právnych záležitostiach týkajúcich sa prevádzkovania siete v rámci CR.

Aktivity projektu na rok 2008

V súčasnosti prebieha vo všetkých troch participujúcich krajinách screening NGO, ktoré sa venujú problematike zamestnanosti mladých ľudí na vidieku. V októbri 2008 sú naplánované tzv. "Traveling workshops", kde budú mať NGO možnosť zúčastniť sa cestovných seminárov k danej problematike v rámci CR, PL a SR. Veríme, že okrem výmeny informácií v oblasti zamestnávania mladých ľudí na vidieku a získania nových kontaktov na medzinárodnej úrovni, bude know how v tejto oblasti efektívne implementované do praxe vo všetkých participujúcich krajinách a problematika nezamestnanosti mladých ľudí na vidieku sa stane minulosťou

Ako sa zapojiť do projektu?

Organizácie, ktoré sa venujú problematike zamestnanosti mládeže na vidieku, sú srdečne vítané pre členstvo v sieti YESN. Dĺžka činnosti

organizácie v tejto oblasti je neobmedzená. Dôležité je, aby ste v prípade záujmu vyplnili formulár (prihlášku), ktorý nájdete na web stránke www.voka.sk v sekcii Programy – Podpora zamestnanosti na vidieku a zaslali ho na nižšie uvedený kontakt.

Všetky aktuálne informácie o projekte YESN nájdete už na spomínanej webovej adrese, alebo Vám budú poskytnuté na uvedených kontaktoch.

Janka Lojková
Programová manažérka YESN
VOKA Banská Bystrica
janka.lojkova@gmail.com
lojkova@voka.sk
+421 908 209 465

Základné informácie o projekte

Projekt bol vypracovaný poľskou nadáciou na rozvoj poľnohospodárstva (FDPA) a je zameraný na podporu mladých podnikateľov a vytváranie pracovných príležitostí pre mladých ľudí z vidieckych oblastí.

Projekt je realizovaný v troch krajinách: Poľsku, ČR a SR a jeho aktivity sú podporované od júna 2007 do februára 2009 talianskou nadáciou Unidea Foundation. Hlavným cieľom projektu je vytvorenie siete – fóra mimovládnych organizácií, so zameraním na podporu nezamestnanej mládeže a mladých podnikateľov.

Hlavným poslaním fóra bude prezentácia dosiahnutých výsledkov v tejto oblasti, stanovenie štandardov uskutočňovaných aktivít a rast kvalifikácie a odborných schopností jeho členov.

LEADER - Žilinský samosprávny kraj

SPOLOČNE PRE VIAC ZDROJOV NA ROZVOJ VIDIEKA

29

Žilinský samosprávny kraj v spolupráci s Banskobystrickým samosprávnym krajom realizuje projekt „Regionálny operačný program – NUTS II Slovensko Stred“. V rámci projektu bolo vytvorené partnerstvo na úrovni Žilinského a Banskobystrického kraja, ktorého partnermi sú zástupcovia z oblasti štátnej správy, samosprávy, neziskových organizácií, odborných inštitúcií, podnikateľského sektora, akademických inštitúcií, ktoré sa budú podieľať na naplňaní cieľov projektu.

Prvou aktivitou projektu bola úvodná konferencia 17. januára 2008 na Úrade Žilinského samosprávneho kraja, na ktorej projektový tím predstavil hlavné aktivity projektu. V rámci naplňania aktivít uvedeného projektu je aj práca 5 expertných skupín vytvorených v rámci oboch krajov. Na základe odporúčania zástupcov samosprávnych krajov a projektového tímu bola zostavená aj expertná skupina pre Rozvoj vidieka, ktorej úlohou je vytvoriť spoločnú stratégiu prípravy územia na prístup Leader a jej koordinovanú implementáciu.

Členovia expertnej skupiny pre Rozvoj vidieka na svojich stretnutiach diskutovali o spoločných inštitucionálnych a finančných nástrojoch pre rozvoj vidieka, ako i nad tým, čo oba kraje spája a rozdeľuje.

V procese realizácie projektu sa oba samosprávne kraje rozhodli spolupracovať v procese strategického plánovania rozvoja vidieka. Rozhodnutie spoločne usilovať o dosiahnutie strategickej zmeny je postavené na presvedčení, že spoločne budeme úspešnejší, ako keď budeme postupovať samostatne. To znamená získať viac zdrojov pre vidiek pričom merateľnými ukazovateľmi môže byť: objem financií získaných pre vidiek v našich krajoch, počet projektov zrealizovaných na vidieku, charakter projektov, počet projektov spolupráce, počet vzdelávacích podujatí a podobne.

Ďalším pracovným krokom expertnej skupiny v procese strategického plánovania bola analýza vonkajších a vnútorných zdrojov a pomenovanie toho, čo nás spája a čo nás rozdeľuje.

V súčasnosti expertná skupina pracuje na syntéze, teda definovaní spoločnej stratégie prípravy územia na prístup Leader a jej koordinovanú implementáciu s konkrétnymi stanovenými:

- a) prioritnými oblasťami
- b) opatreniami
- c) aktivitami
- d) cieľovými skupinami
- e) indikátormi a merateľnými ukazovateľmi
- f) indikatívnym finančným plánom.

Vytvorená spoločná stratégia prípravy územia na prístup Leader a jej koordinovaná implementácia v rámci Žilinského samosprávneho kraja a Banskobystrického samosprávneho kraja bude tvoriť súčasť strategickej časti dokumentu ROP NUTS II Slovensko Stred.

*Ing. Marcela Sláviková
Žilinský samosprávny kraj*

Náučný chodník z Muráňa k Muránskemu hradu.

domáce projekty

 POSILNENIE DIEVČAT A MLADÝCH ŽIEN A ICH LÍDERSKÝCH ZRUČNOSTÍ

Pod týmto názvom pokračujú aktivity OZ Priatelja Zeme – CEPA, v rámci programu Rozvoj rómskych komún. Spolupracujúcou organizáciou v tomto projekte je aj Kultúrne združenie Rómov Slovenska.

Zámerom projektu je pokračovať v rozvíjaní kapacít rómskych žien a dievčat v osade Lešť pri Ponickej Hute so zameraním na získavanie a upevňovanie líderských zručností.

Cieľovou skupinou je 12 rómskych dievčat vo veku 13 - 17 rokov: 4 z osady Lešť a 8 z mestskej časti Banská Bystrica - Senica.

Ciele projektu :

- zlepšiť úroveň vzdelania a informovania dievčat v oblasti ženských práv, rodovej rovnosti a rodových stereotypov,
- spoznávať rôznorodosť kultúrneho zázemia, tradícií a zvykov týkajúcich sa rodovej nerovnosti a viacnásobnej diskriminácie,
- podporiť proces sebauvedomovania, aktivizmu a uvedomelého riadenia vlastného života,
- získať a zlepšiť vybrané líderské zručnosti, rozvíjať myšlienku ženského líderstva v komunite,
- iniciovať a posilňovať kontakty s pro/rómskymi iniciatívami, ktoré realizujú aktivity s rómskymi dievčatami a ženami.

Základnou očakávanou zmenou je pokračovanie budovania kapacít a zvyšovanie motivácie rómskych dievčat na zlepšovanie svojho osobného a rodinného života a ochota a schopnosť pokračovať v rozvoji rómskej komunity zapojením sa do budúcich projektov a pritiahnutím ďalších obyvateľov.

Asi najlepším hodnotením toho, čo projekt prináša a čo znamená pre mladé rómske dievčatá je ich osobná výpoveď:

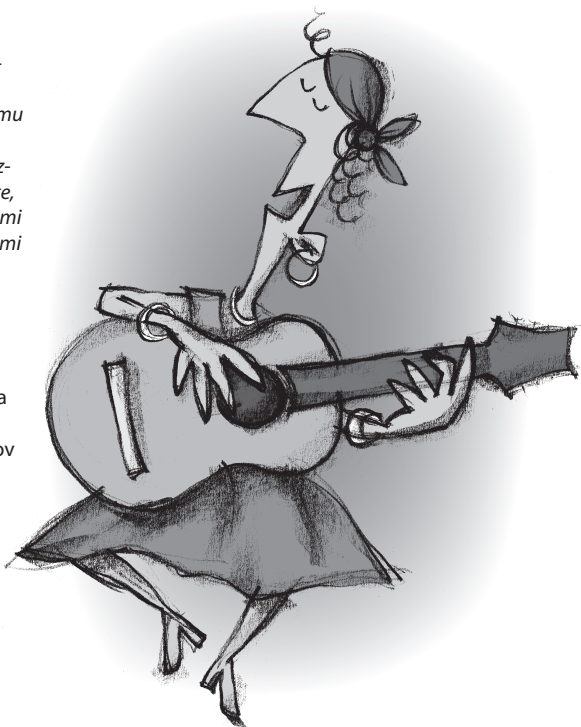
„Pracujeme s organizáciou, ktorá sa volá Priatelja Zeme – CEPA. Sme decká z osady Lešť pri Ponikách. Táto organizácia nám umožňuje robiť rôzne aktivity, medzi iným napr:

- muzikalita,
- spoločenské tance,
- matematické krúžky a iné.

Chceme niečo dosiahnuť, naučiť sa niečo nové, rozvíjať sa, robiť čo nás baví.

Naším cieľom je aj iným ľuďom ukázať, že Rómovia sú aktívni a vzdelaní. S organizátormi vychádzame dobre, sme radi, že sa nás ujali a zároveň im ďakujeme, že nám pomohli zohnať peniaze na aktivitu.“ (účastníčky projektu z Lešte).

OZ Priatelja Zeme - CEPA

Náš seriál: SLOVENSKÉ HRADY

Na Slovensku sa nachádza viac ako 120 hradov a zámkov. Niektoré sú opravené a sú v nich celoročne sprístupnené múzeá, no z väčšiny z nich sú už iba ruiny. Mnohé sú viac zachované, po niektorých zostávajú už iba posledné stopy ich existencie. Možno povedať, že drvivá väčšina slovenských hradov sa nachádza vo vidieckom priestore. Sú vďačným cieľom jednodenných výletov i viacdenného putovania.

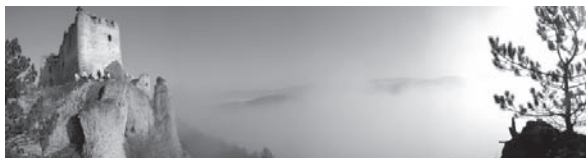

HRAD LIETAVA

Hradnou dominantou Horného Považia a Rajeckej doliny je mohutná pevnosť Lietavského hradu. Z južnej strany svojou siluetou a lokalizáciou na strmom hradnom brale patrí k najfotogenickejšim hradným objektom na Slovensku. Súčasne je aj perlou Súľovských vrchov a výstup naň možno spojiť aj s putovaním po tomto prírodnom klenote. Hrad Lietava je súčasťou nového tematického produktu cestovného ruchu – „Hradnej cesty“ (www.hradnacesta.sk).

Hrad bol postavený zrejme v druhej polovici 13. storočia. K prvým majiteľom patrili Balašovci. Neodolali však tlaku pána Váhu a Tatier a tak hrad čoskoro patril k oporným bodom državy Matúša Čáka Trenčianskeho. K známym ďalším majiteľom patril Pavol Kinniži, ktorý vykonal na hrade viaceré stavebné úpravy. Jeho pôsobenie dodnes pripomína jeho dobre viditeľný kamenný erb vsadený do oblého nárožia veľkej obytnej veže. Za Štefana Zápoľského hrad patril Kostkovcom, protikráľ Ferdinand I. ho však daroval Bátoriovcom. Avšak Kostkovci hrad nevydali, dobre ho opevnili, umiestnili tu delá a stálu 300

člennú vojenskú posádku. Tá odolala obliehaniu cisárskych vojsk. Nedobyl ho ani generál Katzainer a ani o desať rokov generál Thury. Majetkový spor vyriešili až Turzovci, svadbou s dcérou Mikuláša

Kostku. A tak hrad ostal v držbe Kostkovcov, Bátoriovcov sa naň nikdy nedostali. Po smrti Mikuláša Kostku prešli vlastnícke práva na Turzovcov. Tí na ňom vykonal veľkolepú prestavbu a dali mu dnešnú dispozičnú podobu. V palácoch, ale aj exteriéroch hrad skrášlili talianski majstri početnými maľbami a freskami. Najväčší rozkvet prežíval hrad za panovania palatína Juraja Turza. Podľa hradného inventára mal vtedy až 90 miestností. Hrad bol známy aj rozsiahlymi skladmi, osobitě miesto tu mali vína. V roku 1615 sa tu v sudoch skladovalo údajne až 20 000 litrov. A vychýrených značiek – tokajské, skalické, malokarpatské, šopronské a mnohé iné. Po smrti Juraja Turza hrad začal postupne pustiť. Nebol dobytý ani pri stavovských povstaniach, v poslednom sa jeho kurucká posádka vzdala cisárskej armáde. A tak hradu zostala povest nikdy nedobytej pevnosti...

vidiecka turistika

Hrad dostal meno údajne podľa pohanskej bohyně Lady, ktorá sa na hrade schádzala s lesnými žienkami, vílami, bosorkami a usku-točňovali tu orgie a čary... Zaujímavým bol i v kronikách doložený nočný pád meteoritu na neďaleký kopec Cibulník v roku 1607. Údajne to krajinou a hradom zatriaslo ako pri zemetrasení...

Hrad je pomerne dobre zachovaný, upúta-jú nás najmä palácové a vežové stavby, ako aj charakteristický mohutný polkruhový rondel.

Z hradu je krásny kruhový rozhľad na Súľovské vrchy, Malú Fatru a Rajecú dolinu.

Na hrade bola studňa hlboká neskutoč-ných 104 metrov... Dnes sa o hrad stará Združenie za záchranu Lietavského hradu.

Na Lietavu sa možno dostať iba pešo po turistických značkách z obcí Lietava, Lietav-ská Svinná. Časovo sú všetky trasy približne rovnaké a turista ich absolvuje za 0,5 – 1 ho-dinu. Možno sa sem dostať i po modrej turistickej značke zo Súľova prechodom cez Roháčske sedlo.

Juraj Hlatký

Cenník inzercie v časopise Náš vidiek

► **1/4 strana**
500,- Sk

► **1/2 strana**
1.000,- Sk

► **celá strana**
1.500,- Sk

Pre členov OZ VIPA SK
zľava vo výške 25 %

aktuálne

VÝROČNÁ SCHÔDZA OZ VIPA SK

Dňa 10. apríla 2008 vo Zvolene sa konala Výročná členská schôdza OZ VIPA SK. Viedol ju podpredseda Ľubomír Faltán. Prítomní členovia si vypočuli Správu o činnosti od minulej členskej schôdze, Správu o hospodárení za rok 2007 a Správu revíznej komisie. Všetky tieto dokumenty sú zverejnené na stránke: <http://www.vipa.sk/modules.php?name=News&file=article&sid=249>

Správa o činnosti konštatovala, že na začiatku roka sa podarilo zvýšiť výkonnosť a funkčnosť predsedníctva, najmä tým, že Mimoriadna členská schôdza 13. februára 2007 schválila nové stanovy, ktoré priniesli štyri zásadné zmeny:

- 1. Dôsledné dodržiavanie subsidiarity** – „všetky regionálne záležitosti musia riešiť R-VIPA zatiaľ, čo OZ VIPA SK sa bude orientovať na národnú úroveň a na medzinárodné vzťahy“.
- 2. Vyvážený pomer medzi členskými právami a povinnosťami – volebné právo má len ten kto platí členské.**
- 3. Zmena v postavení členov Predsedníctva** – namiesto reprezentatívnej funkcie dobrovoľnícka práca).
- 4. Zmena volebného systému** – každý člen Predsedníctva musí byť zvolený členskou schôdzou (zrušené bolo automatické členstvo regionálnych predsedov i postup členov zvolených len jednou z troch komôr).

Riadna členská schôdza 4. apríla 2007 zvolila nové predsedníctvo už podľa nových stanov a uložila Predsedníctvu urobiť účinné opatrenia na právnu ochranu dobrého mena loga a značky VIPA, na základe Etického kódexu Podľa nových stanov bol prepracovaný **Organizačný poriadok**.

Platnosť nových dokumentov umožnilo prijato opatrenia na zlepšenie plnenia záverov zo zasadnutí Fóra VIPA., budovanie a rozširovanie kapacít, zvyšovanie úrovne manažmentu, nové postavenie Rady regiónov a zlepšenie podmienok pre propagačnú činnosť.

Zasadnutia predsedníctva a hlavné body programu

- 9. februára 2007 Banská Bystrica – príprava výročnej členskej schôdze.
- 2. mája 2007, Banská Bystrica – voľba predsedníčky a podpredsedov, ustanovenie výborov, ochrana značky VIPA, nominácie do monitorovacích výborov.
- 13. - 14. júla 2007, Domaša – vzťahy s Regionálnymi vidieckymi parlamentmi, zvyšovanie výkonnosti Predsedníctva a jeho členov.
- 4. – 5. septembra 2007 Sv. Anton – diskusia o budúcej orientácii OZ VIPA SK partnerské zmluvy, nový vzdelávací systém.
- 9. novembra 2007, Banská Bystrica – diskusia o zmenách vnútorných predpisov, hodnotenie projektových aktivít.
- 30. novembra – 1. decembra 2007, Šenkvice – schválenie nového Organizačného poriadku vzťahy s Regionálnymi vidieckymi parlamentmi zmeny v zložení Predsedníctva – nahradenie 4 odstupujúcich členov.
- 25. – 26. januára 2008, Podkylava – začala sa príprava výročnej členskej schôdze, prejednávala sa situácia v regiónoch a v Rade regiónov, schválilo sa uznesenie o dotazníkoch pre R-VIPA.
- 14. – 15. marca 2008, Habovka – začala sa príprava V. Zasadnutia Fóra VIPA v Šamoríne, začali sa rokovania o partnerskej zmluve so Združením vlastníkov pôdy a agropodnikateľov, prejednávala sa príprava dní vidieka v NRSR, návrh petície a pripravovala sa návšteva u podpredsedu vlády.

Dni vidieka v Národnej rade Slovenskej republiky

- 17. mája 2007 s mottom – „rovnosť príležitostí“.
- 6. decembra 2007 s cieľom „zviditeľnenie vidieckych aktivít“.

Dni vidieka vytvárajú príležitosti k propagácii a k neformálnym stretnutiam i, ktoré potom uľahčujú nadväzovanie pracovných stretnutí v rámci advokácie.

aktuálne

Tvorba a podávanie projektov

- Posilnenie vedomia pre splnenie vízie a následná tvorba projektov EÚ „Bližšie k vidieku“ podané na MP SR – vynos. Projekt bol neúspešný.
- „Posilnenie potenciálu organizácie v sociálnej oblasti“ podaný do nadácie SOCIA ako nositeľa blokového grantu nórskeho fondu – nebol podporený.
- Grant Visegrádskeho fondu na spolufinancovanie projektu TEPA – úspešný.
- „Budovanie kapacity pre Vidiecky parlament SR“ úspešný projekt podaný na výzvu PREPARE.

Začala sa **Príprava najbližšieho V. zasadnutia Fóra VIPA**, ktoré bude v dňoch 17.- 18. októbra 2008 v Šamoríne. Závery sa budú pripravovať v štyroch pracovných skupinách:

1. Cestovný ruch
2. Podnikanie na vidieku
3. Životné prostredie
4. Rovnosť príležitostí

Činnosť výborov Predsedníctva

Nadalej pracovalo pôvodných 5 výborov.

- Advokačný
- Výbor pre vzdelávanie
- Výbor pre spoluprácu so zahraničím
- Výbor pre propagáciu
- Rada regiónov

V poslednom období pribudli ďalšie 3 výbory.

- Výbor pre cestovný ruch
- Výbor pre životné prostredie
- Výbor pre aktivity vidieckych žien

Všetky výbory svoje plánované zámery splnili okrem

- Výboru pre propagáciu, ktorý sa zameriaval len na vzhľad a obsah vlastných médií a nezvládol vypracovanie celkovej koncepcie propagačnej činnosti.
- Rady regiónov, ktorá nedokázala koordinovať spoluprácu vo vnútri siete VIPA ba ani len zvolať zasadnutie.

Potešiteľné je že podľa nových stanov a organizačného poriadku ťažisko práce Predsedníctva sa už presúva do výborov.

Diskusia ukázala, že hoci sa riešenie mnohých problémov organizácie významným spôsobom pohlo dopredu, vážnym problémom ostáva komunikácia medzi OZ VIPA SK a R-VIPA. V tejto súvislosti pre nasledujúci rok najdôležitejšou bude funkcia podpredsedu pre vnútornú koordináciu, ktorú vykonáva **L. Faltán** a jeho snahy o odbúranie bariér proti diskusii, ktoré sa už výrazne prejavujú. Očakáva sa hlavne jeho prínos pri oživení činnosti Rady regiónov. Rada regiónov by sa mala zaoberať obhajovaním záujmov vidieka voči VÚC a úrovňou komunikácie vo vnútri siete VIPA, ktorá už začína prekážať aj advokácii na národnej úrovni, keď pri rokovaní nám úradníci dávajú najavo, že nemáme spoločnú reč vo vnútri VIPA.

Diskusia pokračovala hodnotením pravidelných Dní vidieka v NR SR, ktorým niektorí členovia vytkajú sklon k folklórnym vystúpeniam a prezentácii krás vidieka namiesto konkrétnych politických rokovaní. Na druhej strane väčšina diskutujúcich podporila jestvujúci spôsob realizácie Dní vidieka vzhľadom na potrebu upútať pozornosť, aby tam aspoň odznelo meno VIPA, čo potom uľahčí ochotu poslancov zaoberať sa problematikou vidieka. Pomohlo to už vo viacerých rokovaníach.

Dost' veľa priestoru sa venovalo problematike školení. Viacerí členovia hovorili o potrebe školení pre regióny, prax však ukázala v prípade projektu TEPA, že zo zabezpečených 10 miest pre vidieckych facilitátorov jedno miesto sme prepustili Poliakom pre nezaujem z našej strany. Pre pokrytie vzdelávacích potrieb bude vhodné urobiť prieskum za všetky zložky siete VIPA.

Diskutovalo sa aj o propagačnej činnosti. Málo sa propagovalo napríklad úspešná prezentácia VIPA na Agrokomplexe 2007, výborný ohlas na prezentáciu VIPA na konferencii FAO, účasti OZ VIPA SK na úspešnej akcii „Líderka roka“ a i. V budúcnosti by sa malo dôsledne dbať o zverejňovanie všetkých akcií, ktoré môžu zviditeľniť VIPA. K veľkým nedostatkom propagačnej činnosti patrí nevyužívanie možností www-stránky.

aktuálne

Uskutočnili sa aj doplňovacie voľby. Tajným hlasovaním boli do predsedníctva zvolení: Ľudmila Bátorová, Peter Kopecký, Milan Ovsenika, Linda Pončáková, Eva Porubánová, Rozália Szálai, Ján Turošík a Jozef Vaškeba.

Plán činnosti bol vypracovaný v dvoch častiach. Prvá obsahuje úlohy, ktoré sa týkajú celého predsedníctva :

- organizovanie zasadnutí členských schôdzí a predsedníctva,
- príprava a realizácia Dní vidieka v NR SR v máji a v decembri,
- vytvorenie platformy s partnerskými organizáciami k presadzovaniu spoločných záujmov
- koordinácia práce výborov počas roka,
- koordinácia práce členov VIPA v monitorovacích výboroch,
- vydávať Časopis „Náš vidiek“ 4x do roka,
- uskutočniť 3 workshopy k zákonu o životnom prostredí,
- pripraviť V. Zasadnutie Fóra VIPA v Šamoríne,
- zabezpečovať fundraising a realizovať prijaté projekty.

Druhá časť plánu ukladá úlohy jednotlivým výborom predsedníctva

Advokačný výbor si dal do plánu zosúladiť svoje aktivity s plánom legislatívnej rady vlády, hodnotenie pôsobenia členov OZ VIPA SK v monitorovacích výboroch, využívanie výsledkov projektu HESO pre advokačnú a jeho pre prácu OZ VIPA SK.

Vzdelávací výbor zaplánoval a zabezpečil prednášky renomovaných odborníkov na vytypované problémové okruhy,

V spolupráci s Ministerstvom pôdohospodárstva – prednáška a konzultácia o možnostiach využívania štrukturálnych fondov a o zriadení vzdelávacieho strediska VIPA, ponúkajúceho ucelený program vedomostí a zručností pre riadenie rozvoja vidieka.

Výbor pre spoluprácu so zahraničím plánuje ukončenie projektu TEPA, prípravu stretnutia ERA v Bruseli, stretnutie Banská Bystrica a Hamälina, Finland, účasť na stretnutí OG PREPARE v Bruseli, účasť na Gathering Workshope PREPARE a stretnutie ERCA počas zasadnutia Fóra VIPA, Šamorín

Výbor pre propagáciu má v pláne vypracovanie koncepcie propagačnej činnosti, zlepšenie www-stránky, ďalší rozvoj časopisu Náš vidiek

Rada regiónov plánuje doplnenie o 3-5 členov, riešenie komunikácie vo vnútri siete VIPA, prerokovanie situácie v jednotlivých krajoch a opatrenia, aby VIPA dosahoval úspešnú advokáciu na úrovni kraja a koordinovanú spoluprácu regionálnych štruktúr, uzavretie partnerských a licenčných zmlúv.

Výbor pre vidiecky cestovný ruch má v pláne ďalšie pripomienkovanie zákonov a materiálov dotýkajúcich sa CR, najmä snaha o zmeny v Regionalizácii v rámci ROP na MVRP a o zmeny v prístupe SACR, publikovanie v časopise Náš vidiek, naplnenie „50 vzorových produktov“ a do programu V. Fóra VIPA v Šamoríne zaradiť blok cestovný ruch a vidiecka turistika.

Výbor pre životné prostredie plánuje prípravu návrhov a podnetov do novej legislatívnej úpravy Zákona o ŽP, prípravu informačných workshopov k Zákonom o ŽP, Iniciovanie diskusného fóra k problematike ochrany prírody so zreteľom na sieť NATURA 2000 a primeraných kompenzácií pri obmedzovaní vlastníckych práv.

Výbor pre aktivity vidieckych žien pripravuje propagáciu aktivít vidieckych žien v tlači, na www - stránke, na Dňoch vidieka v NRSR, na Agrokomplexe, účasť na organizovaní súťaže Líderka roka 2008.

*Takto zostavený plán zodpovedá novej koncepcii činnosti predsedníctva, aby sa väčšina práce vykonávala o výboroch. Predsedníčka **M. Behanovská** v záverečnom slove vyjadrila vieru, že je to ďalší krok k zvýšeniu výkonnosti OZ VIPA SK Pre budúci rok si kladie za úlohu podstatné zlepšenie komunikácie medzi národnou a regionálnou úrovňou a rozvíjanie spolupráce. Ocenila všetky diskusné vystúpenia, ktoré priniesli veľa námietok na zlepšenie a požiadala, aby sa každý člen zapojil do dobrovoľníckej práce v záujme realizácie týchto námietok. Možnosti k tomu poskytuje účasť vo výboroch predsedníctva.*

POZVÁNKA

NA DNI VIDIEKA V NÁRODNEJ RADE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Pozývame Vás k účasti na **VII. ročníku Dní vidieka v Národnej rade Slovenskej republiky**, ktorého mottom je „**Partnerstvo na vidieku**“.

Podujatie organizuje **OZ Vidiecky parlament** na Slovensku v spolupráci s **kanceláriou Národnej rady Slovenskej republiky** a **Výborom NR SR pre pôdohospodárstvo, životné prostredie a ochranu prírody** a svojimi partnermi – celoslovenskými zväzmi a združeniami pôsobiacimi na vidieku.

Slávnostné otvorenie podujatia spojené s vernisážou výstavy „**Lesy a ľudia**“ sa uskutoční **vo štvrtok 20. mája 2008 o 12.00 hodine vo výstavných priestoroch NR SR na Západnej terase Bratislavského hradu na Námestí Alexandra Dubčeka 1 v Bratislave**. Súčasťou podujatia bude aj kultúrny program a ochutnávka produktov vidieka.

*S pozdravom
Mária Behanovská,
Predsedníčka VIPA na Slovensku*

bodka na záver

**„Všetky dobré zásady sú už napísané.
Ešte zostáva uskutočniť ich.“**

Pascal

VOKA

VIDIECKA ORGANIZÁCIA
PRE KOMUNITNÉ AKTIVITY

Kontakt:

Nám. S. Moyzeša 4
974 01 Banská Bystrica
tel.: 048/415 16 91
fax: 048/415 16 93
e-mail: voka@voka.sk

**VIDIECKY
PARLAMENT
NA SLOVENSKU**

Kontakt:

Kapitulská 13
974 01 Banská Bystrica
tel.: 048/415 20 22
e-mail: vipa@vipa.sk
www.vipa.sk

**naš
vidiek**

Vydavateľ: OZ VIPA a OZ VOKA

Vychádza pre vnútornú potrebu organizácií

Náklad: 1000 ks

Uzávierka nasledujúceho čísla: 15. 7. 2008

Redakcia: Mária Beraxová

Grafika a sadzba: Pavol Borodovčák

Tlačiareň: Róbert Jurových - NIKARA, Krupina

Neprešlo jazykovou úpravou.